Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 36 (9532). • 1989 йил 21 февраль • сешанба • Баҳоси 3 тийин.

ҲАР КИМНИНГ ВА ҲАММАНИНГ ОЛИЖАНОБ ИШИ

Тошкент область тинчлик тарафдорлари конференциясидан

Залда ўтирганлар турли ёш ва касбдаги, турли миллат ва мазхабдаги одамлар эди. Улар орасида ишчилар, агросаноат комплекси вакиллари, врачлар, олимлар, руҳонийлар, касаба союз ва комсомол ходимлари ва бошқалар бор. Жамиятнинг ана шу турли табақа вакилларини ягона эзгу ният — тинчликни фаол ҳимоя қилиш орзуси бирлаштириб туради. Чиндан ҳам Ер юзида тинчлик учун кураш бизда ҳамманинг ва ҳар бир кишининг ишига, энг оммавий ҳаракатга айланган. Ана шу ҳаракатда иштирок этувчилар фаолиятини тинчликни ҳимоя қилиш комитети мувофиқлаштириб туради.

Тинчликни ҳимоя қилиш область комитетининг 1984 йилдан буён ўтган давр ичидаги фаолияти тинчлик тарафдорларининг область конференциясида муфассал таҳлил қилинди ва галдаги вазифалар белгилаб олинди. Ўтган беш йил Тошкент шаҳри ва пойтахт области тинчлик тарафдорлари қизғин фаолият кўрсатган давр бўлди. Шаҳарлар ва районларда кўп минглаб кишилар қатнашган урушга қарши митинглар, йиғилишлар бўлиб ўтди. Тинчлик маршлари ва юришлари, бошқа оммавий тадбирлар ўтказилиб, меҳнат коллективлари ва алоҳида ватанпарвар кишилар саъйи-ҳаракати билан Бутуниттифоқ тинчлик фондининг маблағлари мунтазам ортиб борди.

Халқларнинг тинчликни сақлаб қолиш, озодлик ва мустақиллик учун курашга бўлган қатъий интилиши ҳеч қачон ҳозиргидек катта куч билан намоён бўлмаган эди. Эрон — Ироқ фронтида ўт очиш тўхтатилди, Жанубий ва Ғарбий Африкадаги вазият юзасидан музокаралар тугалланди. Яқин Шарқдаги ижобий тенденцияларга янги куч бағишланди, совет солдатлари Афғонистондан олиб чиқилди, бизда ва АҚШда ракеталар йўқ қилина бошланди. Ана шулар биз бирмунча хавфсиз дунёда яшай бошлаганлигимизни кўрсатади. Булар ҳаммаси мамлакатимизда муваффақиятли давом этаётган қайта қуришнинг, ошкоралик ва демократиялаш сиёсатининг натижаси бўлиб, у тинчлик ишига бевосита ҳисса бўлиб қўшилаётир.

Конференция қатнашчилари тинчликни ҳимоя қилиш область комитети ва Совет тинчлик фонди область бўлими фаолиятини маъқуллаб, бу ташкилотлар бундан буён ҳам Совет Иттифоқи тинчликсевар ташқи сиёсатини астойдил қўллаб-қувватлашга қаратилган ҳаракатни ҳар томонлама ривожлантиришлари кераклигини таъкидладилар. Конференцияда тинчлик тарафдорлари ҳаракатининг ҳар бир қатнашчиси Ер юзидаги кишиларга социализм қураётган мамлакатимиз ва унинг тинчликсевар сиёсати тўғрисидаги ҳақиқатни етказиши муҳим вазифа эканлиги яна бир бор уқтирилди. Совет тинчлик фондининг шаҳар ва район бўлимлари меҳнат коллективлари ва аҳоли истиқомат жойларида оммавий тадбирлар ўтказаётганда театрлаштирилган митинглар, сиёсий мавзулардаги конкурслар, санъат асарларининг савдо-виставкалари, бирдамлик ярмаркалари сингари формаларини ривожлантиришга эътибор беришлари лозим.

Конференцияда В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективининг ватанпарварлик ташаббуси қизғин маъқулланди. Бу коллектив 11 февраль куни шанбалик ўтказиб, шу куни тушган ҳамма маблағни Совет тинчлик фондига берди.

Яқинда интернационалчи-жангчилар саломатлигини тиклаш ва социал меҳнат активлигини ошириш марказини тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Совет Тинчлик фонди бу олижаноб тадбир учун 20 миллион сўм ажратди. Бундан ташқари, Тинчлик фондининг 12 миллион сўми интернационалчи - жангчилар учун шифохона қуришга ўтказилди. Тинчлик фонди бу йил 22 миллион 800 минг сўм пулни Улуғ Ватан уруши инвалидларига медицина хизматини яхшилаш ва уларни шифохоналарда боқишга ажратади.

Авиасозларнинг хайрли ташаббуси областимизнинг ҳамма ерида қўллаб-қувватланиши, Тинчлик фонди маблағларини тўлдиришда ҳар ким фаол иштирок этиши лозим.

Конференция тинчликни ҳимоя қилиш Тошкент область комитети ва Совет тинчлик фонди область бўлимининг янги составини сайлади. Шунингдек, тинчлик тарафдорлари республика конференциясига делегатлар сайлади. А. В. Браилов тинчликни ҳимоя қилиш Тошкент область комитети раиси, И. С. Тўйчиев тинчликни ҳимоя қилиш область комитети раисининг биринчи ўринбосари қилиб сайланди.

Конференция ишида область партия комитети секретари Э. И. Фозилов қатнашди.

С. МУСАЕВ.

Суратлар конференция залида олинган. А. Зуфаров фотолари.

ҚАЙТА ҚУРИШДА КУЧ-ҒАЙРАТНИ БИРЛАШТИРАЙЛИК

В. И. Ленин номли Тошкент давлат университетида Бутуниттифоқ «Билим» жамиятидан СССР халқ депутатлигига номзод, КПСС Марказий Комитети идеология бўлимининг мудири А. С. Капто билан сайловчиларнинг учрашуви бўлди.

Номзоднинг ишончли вакили Ж. Т. Тошченко ҳозир бўлган кишиларни унинг таржимаи ҳоли билан таништирди.

А. С. Капто ўзининг сайловолди программасини баён этиб, қайта қуриш бизнинг турмушимизга кўпгина ҳодисаларни киритдики, улар ҳақида биз: биринчи марта шундай бўлаяпти, деб айтаяпмиз, деди. Мана, халқ депутатларини ҳам илк бор фақат территориал ва миллий территориал округлар бўйичагина эмас, балки жамоат ташкилотларидан ҳам сайламоқдалар. Номзодларнинг сайловчилар билан «кўп томонлама» учрашувлари, улар программаларининг рақобат қилиши, сайловолди кураши — ҳозирги сайлов кампанияси ўзига хос эканлигининг яққол далилидир.

Менинг режаларим КПСС Марказий Комитетининг «Партияга, совет халқига Мурожаатнома»сида баён этилган партиянинг сайлов программасидан ажралмасдир, деди СССР халқ депутатлигига номзод. Куч-ғайратларни бирлаштирган тақдирдагина биз муштарак мақсадларга эриша оламиз. Барча ижтимоий кучларни қайта қуриш платформасида ғоявий-сиёсий жиҳатдан жипслаштириш зарурлиги шу куннинг талабидир. Ҳозир белгиланган режаларни амалда рўёбга чиқариш пайти келганлиги сабабли ҳам бу айниқса муҳимдир.

Ғоят кенг ижтимоий кучларнинг фаол иштирокисиз қайта қуришнинг барча вазифаларини ҳал этишни тасаввур қилиб бўлмайди. Сайловолди программамнинг асосий банди эса, деб таъкидлади А. С. Капто, жамиятни ғоявий-сиёсий жипслаштиришга, турмушнинг барча соҳаларини янгилаш, демократиялаш жараёнини авж олдириш, социализмнинг фундаментал қадриятларини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш учун курашаётган барча кишиларнинг куч-ғайратини бирлаштиришга бутун чоралар билан кўмаклашишдан иборатдир. Революцион онг бўлмаса революцион ўзгартишлар қилиш амри маҳол. Илмий социализм асосчиларининг ибратли сўзларини такрорлаб айтадиган бўлсак, ғоялар моддий куч бўлишидан ва шундай кучга айланиб қолишидан аввал омманинг қалбига жо бўлиши керак, дейиш мумкин. Ижтимоий онгдаги шундай революция ҳозирдаёқ бизнинг кўз ўнгимизда амалга оширилмоқда. Дастлабки катта ёриб ўтишга эришилди: партия ишлаб чиққан қайта қуриш ғояларини халқнинг мутлақ кўпчилиги маъқуллаб кутиб олди. Эндиликда одамларнинг ижтимоий онгини, тафаккури, психологиясини қайта қуриш натижаларини кутиш ҳолатидан фаол амалий ҳаракатлар йўлига ўтказиш лозим бўлади. КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленумининг, ХIХ Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорларида идеологияни янгилаш вазифалари иқтисодий, сиёсий системани тубдан ислоҳ қилиш, партия турмуши ва бутун ижтимоий турмушни демократиялаш билан бир қаторга қўйилганлиги тасодифий эмас.

Давлатнинг барча катта ва кичик ишларида биз қайта қуришнинг мафкуравий қирралари, мамлакатда амалга оширилаётган ўзгартишларнинг идеологик инъикоси, деб атаётган нарсалар доимо эътиборга олиниши керак. Ҳаёт шуни талаб этмоқдаки, хоҳ хўжалик, хоҳ техник соҳада қабул қилинадиган ёки социал, ҳуқуқий, маънавий соҳага тааллуқли бўлган ҳар бир қарор социалистик жамиятимизнинг «инсон омили» позициясидан туриб баҳоланиши, ўзига хос тарзда инсонпарварлик экспертизасидан ўтказилиши лозим.

Ҳозир биз назарий ўпирилишларнинг оқибатларини зўр қийинчилик билан бартараф этаяпмиз, марксизм-ленинизм таълимотининг ижодий, революцион танқидий руҳини қайта тиклаяпмиз. Фундаментал ва тадбиқий тадқиқотларни авж олдириш, турли илмий йўналишлар ва мактабларнинг кенг демократик мунозараларини, ижодий мусобақалашишни ўтказиш, назарий ғоялар ва концепцияларнинг эркин айланиб туриш пайти келди. Назария шу йўлдан ривожланиб борган тақдирдагина социалистик жамият ўз-ўзини билишининг ишончли воситаси, воқеликни ўзгартиришнинг илмий дастуриламали бўлиб қолади.

Қайта қуришга тобора чуқурроқ асослар ва амалий тавсиялар керак. Шу боисдан республикалар ва регионлардаги мавжуд жамиятшунос олимларнинг, шу жумладан йирик назарий кучларнинг, зотан, «Билим» жамияти ташкилотларининг ҳам куч-ғайратларини қайта қуришнинг туб назарий муаммоларини ишлаб чиқишда мувофиқлаштириш ва бирлаштириш, социал ҳамда табиий илмий билимнинг реал самарасини ошириш соҳасида чора-тадбирларни рўёбга чиқариш мақсадга мувофиқдир. Ҳар қандай йирик масала хусусида қабул қилинадиган қарорлар ва қонун лойиҳалари жиддий илмий пойдеворга асосланиши, олимлар томонидан чуқур синаб кўрилиши муҳимдир.

Учрашувда оммавий ахборот воситаларининг роли тўғрисидаги масала кўтарилди. А. С. Капто демократия ва ошкоралик жараёнларини ривожлантириш учун, бутун қайта қуриш иши учун оммавий ахборот воситалари кўп иш қилганлигини айтди. Вақтли нашрларнинг нусхалари кескин кўпайганлиги — матбуотнинг обрў-эътибори ошганлигини кўрсатувчи яққол далилдир. Айни пайтда газета ва журналларнинг, радио ва телевидениенинг ишида муайян камчиликлар бор. Шу сабабли матбуотнинг тўла ҳуқуқли ва масъулиятли амалий фаолиятини, ошкораликнинг тобора ривожлантирилишини таъминловчи ҳуқуқий механизм керак. Оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги қонун лойиҳаси — унинг таркибий қисмларидан биридир. Бу қонун лойиҳаси кенг муҳокамага қўйилади, сўнгра эса СССР Олий Советининг кўриб чиқиши учун тақдим этилади.

А. С. Капто миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришнинг баъзи идеологик жиҳатларига тўхталди. Улуғ Ватан уруши йилларида мамлакатимизнинг фашистлар босиб олган шаҳар ва қишлоқларидан кўчириб келтирилган кишиларни бағрига босган минг-минглаб ўзбек оилалари интернационализмнинг ёрқин намунасини кўрсатган эдилар.

Аммо совет ҳокимияти йиллари мобайнида ноёб тажриба тўпланганига қарамай, миллий муносабатларда кўпгина мураккаб масалалар ва муаммолар пайдо бўлиб қолди. Улар диққат билан ўрганилиши ва вазминлик билан ҳал қилиниши зарур. СССР халқ депутатлари демократик принциплар асосида совет федерациясини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш билан, ССР Иттифоқи ҳамда совет республикаларининг ҳуқуқ доираларини аниқ белгилаб қўйиш, уларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш билан боғлиқ қонун лойиҳаларини тайёрлашдек жуда катта ҳажмдаги ишларни бажаришлари лозим бўлади. СССР барча гражданларининг она тилларини бемалол ривожлантириш ҳамда улардан тенг ҳуқуқли фойдаланишни, миллатлараро муомала воситаси бўлмиш рус тилини эгаллашни таъминлаши керак бўлган қонунлар қабул қилинади. Миллатлараро адоватни авж олдирганлик, ирқий ёки миллий мумтозликни тарғиб қилганлик учун жавобгарлик оширилиши лозим.

Халқ депутатлигига номзод Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг ишини такомиллаштиришга катта эътибор берди. Унинг фаолияти ҳали замонавий талабларга мувофиқ эмас. Жамиятнинг ишини яхшилаш учун мавҳум маърифатбозликдан реал ижтимоий эҳтиёжларга, меҳнат коллективларининг талабларига, одамларнинг ошиб кетган қизиқишларига қатъий бурилиш қилиш зарур.

* * *

А. С. Капто Бутуниттифоқ «Билим» жамиятидан СССР халқ депутатлигига номзодларнинг Тошкентда жамиятнинг Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон, Сибирь ва Узоқ Шарқ областларидаги ташкилотларининг вакиллари билан бўлиб ўтган зонал сайловолди учрашувида ҳам қатнашди.

Шу учрашувда Бутуниттифоқ «Билим» жамиятидан СССР халқ депутатлигига ўн бир номзоднинг ҳаммаси ўзларининг сайловолди программаларини баён этдилар. Улар ҳозир бўлган кишиларнинг саволларига жавоб қайтардилар.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов иштирок этдилар.

Бутуниттифоқ «Билим» жамиятидан СССР халқ депутатлигига номзодлар Ўзбекистон пойтахтининг меҳнат коллективлари билан ҳам учрашдилар.

(ЎзТАГ).

М. С. Горбачев Киевга жўнаб кетди

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев 20 февраль куни Москвадан Киевга жўнаб кетди.

* * *

Борисполь аэропортида М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Щербицкий, Украина ССР Олий Совети Президиумининг Раиси В. С. Шевченко, республика Министрлар Советининг Раиси В. А. Масол, бошқа расмий кишилар кутиб олишди.

(ТАСС).

ЯНГИ БИРЛАШМАНИНГ ДАСТЛАБКИ ОДИМИ

ТОШКЕНТ бадиий буюмлар фабрикаси ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йилидан бошлаб «Шарқ гули» ишлаб чиқариш бирлашмасига айлантирилди. Унга 1600 нафар ишчи-хизматчиси бўлган қатор майда корхоналар бириктилди. Унинг ишлаб чиқариш программаси ҳам кенгайди. Шунга мувофиқ бу йил 34 миллион сўмлик кенг истеъмол буюмлари тайёрланиши лозим.

Янги бирлашма коллективининг дастлабки одими чакки бўлмади. Социалистик мусобақани авж олдириш, прогрессив иш усулларини қўлланиш туфайли январь ойи маҳсулот реализация қилиш плани ортиғи билан адо этилди. Буюртмачиларга қўшимча 67 минг сўмлик турли хил миллий буюмлар, уй безаклари етказиб берилди.

С. СУЛТОНОВ.

ТАЖРИБА — ЕРДА, УНГА МУНОСАБАТДА

РАЗЗОҚ Қаюмов бошчилик қилаётган бригада ҳақида Тошкент районидаги Ленин номли колхозда кўп гапирилади. Кўпчилик бу коллективнинг, айниқса, моҳир деҳқон Р. Қаюмовнинг тажрибасини ўрганишга қизиқади. Бу бежиз эмас. Бу бригада йилдан-йилга сабзавот ҳосилдорлигини ошириб боряпти. Масалан, биргина 1988 йилда 41 гектар ерда деҳқончилик қилган миришкорлар давлатга пландаги 960 тонна ўрнига минг тонна сабзавот сотдилар. Айниқса, эртаги карам ва помидордан мўл ҳосил етиштирилди.

— Қаердан келишса ҳам тажрибангизни гапириб беринг, деган саволни беришади, — дейди Раззоқ Қаюмов. — Бизнинг тажрибамиз ерда, унга муносабатда. Заминни эъзозлаб, уни ўз вақтида парвариш қилиб, имконият даражасида ҳосил оляпмиз. Бу йилги режаларимиз ҳам катта. Мавжуд экин майдонларида минг тоннадан ортиқ маҳсулот етиштирмоқчимиз.

Бригадада бунга пухта замин яратилмоқда. Ҳозир деҳқонлар далага ўғит ташишяпти, кўчат тайёрлашмоқда. Суғориш шахобчаларини тозалашмоқда. Ҳадемай, экин-тикин мавсуми ҳам бошланиб кетади.

Т. ЖЎРАЕВ.

ШАҲАР ВА РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТЛАРИ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРЛАРИНИНГ СЕМИНАРИ

20 февраль куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида шаҳар ва район партия комитетлари биринчи секретарларининг уч кунлик семинари бошланди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов семинар иштирокчилари ҳузурида «Партиявий раҳбарликнинг сиёсий методларини эгаллаб олиш, партия ички турмуши ва жамоат турмушини демократиялаш — қайта қуришнинг бош талаби» мавзусида доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети партия қурилиши ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг сектор мудири Н. В. Багров «Ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлашни қайта қуришга оид баъзи масалалар» мавзусида доклад қилди.

Семинар ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар, областлар партия комитетларининг биринчи секретарлари иштирок этмоқдалар.

ФЕРМАНИ ИЖАРАГА ОЛИШДИ

ҲАБИБУЛЛА Аблязов бошчилик қилаётган 21 кишилик коллектив Орджоникидзе районидаги Мусамуҳамедов номли совхоз фермасини ижарага олишди. Ижарачиларга шартнома бўйича 415 бош қорамол, молхоналар ва фермага қарашли бошқа асбоб-ускуналар, техника берилди.

Илгари 30 дан ортиқ киши меҳнат қилаётган фермадаги ишларни 21 киши тўлиқ бажариб, йил охиригача давлатга 380 тонна сут, 37 тонна гўшт сотиш мажбуриятини олишган. Ҳозирнинг ўзидаёқ ижаранинг самаралари кўриниб қолди. Меҳнат унумдорлиги ошди. Сут соғиб олиш кўпайди. Сарф-харажат аксинча камайиб бораётир. Ижарачи коллектив аъзолари ишни янада такомиллаштириш устида изланишмоқда. Уларнинг мақсади шартномада ажратилган 203 минг 460 сўм маблағдан иложи борича оқилона фойдаланишга қаратилган.

А. ЭРГАШЕВ.

• *Пудратга кенг йўл*

Қарздан қутилдилар

— Эндиликда деҳқон қилинган ҳар бир иш, жараён, тадбирни, бекорга сарф бўлган минутларни сарҳисоб қилишга ўрганди, — дейди оила пудрати звеносининг бошлиғи Илаш ака Муродов. — Натижаси ҳам чакки бўлмаяпти. Меҳнат унумдорлиги таъминланмоқда, сарф-харажатлар камаймоқда, исрофгарчилик ва нобудгарчиликнинг олди олинмоқда, энг асосийси, моддий манфаатдорлик ошмоқда. Ўтган йилги натижага кўра оиламиз 13 минг сўмга яқин қўшимча ҳақ олди...

Дарҳақиқат шундай. Оққўрғон районидаги Охунбобоев номли колхозда иш бригада, оила, звено пудрати асосида юритилаётганлиги муваффақиятни таъминламоқда. Мўл ва арзон ҳосил етиштирган колхозчилар ўтган йили пландаги 3 миллион 507 минг сўм ўрнига 4 миллион 204 минг сўм даромад қилдилар. Бекноз Бойматов, Ҳасанбой Эргашев, Соли Жуманов, Ўнгар Эшонқулов ўртоқлар бошчилик қилаётган пудратчи бригадаларнинг аъзолари ҳар бир сўм ҳисобига 2,36 сўмдан — 1,53 сўмгача қўшимча ҳақ олдилар. Умуман пахтачиликда ишлаган ҳар бир кишига ўртача 1,40 сўмдан қўшимча ҳақ берилди.

Колхоз пландаги 811 минг сўм ўрнига 1 милилон 331 минг сўм соф фойда олди. Рентабеллик пландаги 32 процент ўрнига 42 процентни ташкил этди.

Хўжалик иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланди. Давлатдан олган қарзидан қутилди.

Моддий манфаатдорлик ошгани, колхоз иқтисодий бақувватлашганлиги сайин қишлоқда турмуш маданияти ҳам юксалиб бормоқда. Сўнгги икки йилда 62 оила шахсий, 12 оила кооператив уйларга кўчиб кириб, ҳовли тўйлари ўтказишди. Айни пайтда 350 ўринли клуб фойдаланишга топширилиш арафасида, 2 та чойхона, ошхона, нонвойхона меҳнаткашлар хизматида. Кўчалар асфальтланмоқда.

Яқинда колхозда ҳисобот-сайлов йиғилиши бўлиб ўтди. Унда правление раиси М. Жониқулов, мутахассислар, колхозчилар 1988 йил якунини атрофлича таҳлил қилиш билан бирга хўжаликни иқтисодий жиҳатдан янада мустаҳкамлаш, шу мақсадда резерв ва имкониятларни излаб топиш, ишга солиш тўғрисида фикрлашиб олдилар. Хусусан, пиллачилик, боғдорчилик, полизчиликни ривожлантириш, озуқа экинлари ҳосилдорлигини ошириш, чорва моллари маҳсулдорлигини таъминлаш борасида қатор тадбирлар белгиланди. Тўла хўжалик ҳисобига ўтиб ишлаш, унинг истиқболлари таҳлил қилинди.

О. ТЎРАҚУЛОВ.

ЎТГАН ЙИЛГИДАН КЎПАЙДИ

ИШЛАБ чиқаришга илғор усуллар жорий этилди. Товуқхоналар учун ажратилган ҳар бир квадрат метр майдондан самарали фойдаланилди. Механизация имкониятлари ишга солиниб, қўл меҳнати анча камайди. Оқибатда паррандахоналарда микроиқлим шароити яратилди. Паррандаларнинг ҳар хил касалликка чалиниши олди олинди. Буларнинг ҳаммаси сарф-харажатларнинг бир мунча камайишини таъмин этди. Меҳнатни ташкил этишнинг пудрат усули унумдорликни оширди. Маҳсулот таннархи кескин камайди. Шундай қилиб ўтган йили Бўстонлиқдаги «Октябрь 60 йиллиги» паррандачилик-наслчилик репродуктори хўжалигида яхши натижаларга эришилди. Маълумки, бу хўжалик зиммасига кўпроқ наслдор товуқларнинг тухумини етказиб бериш вазифаси юклатилган. Бу вазифа муваффақият билан бажарилди. Ўтган йили 1987 йилдагига қараганда 1540 дона кўп наслдор товуқ тухуми етказиб берилди. Бунинг ҳисобига бошқа республикалардан ана шундай наслли товуқ тухумини келтириш анча камайди. Аҳолига ҳам пландан ташқари анча кўп тухум сотилди. Парҳез гўшт плани ҳам ошириб бажарилди. Айниқса, Шоира Шералиева бошлиқ бригада паррандабоқарлари яхши натижаларга эришдилар. Бу бригадада ҳар бир товуқдан 150 донадан тухум олинди ва план 113,6 процент адо этилди. Бошқа ишлаб чиқариш коллективлари ҳам самарали меҳнат қилмоқдалар.

Ўтган йилни муваффақиятли якунлаган паррандабоқарлар янги йилнинг дастлабки кунлариданоқ ютуқларни мустаҳкамлаш ва янги марраларни эгаллаш учун астойдил кураш олиб бормоқдалар.

А. ПОРТНОЙ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРГА БАҒИШЛАНАДИГАН ПЛЕНУМИ ОЛДИДАН

Жамиятни демократиялаш ва ошкоралик жараёнида XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси талаблари асосида миллатлараро муносабатларни янада ривожлантириш, халқлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш, интернационал тарбияни кучайтириш юзасидан кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда.

Область партия комитетининг миллатлараро муносабатлар комиссияси, халқ депутатлари область Советининг миллатлараро муносабатлар ҳамда интернационал тарбия доимий комиссиясига барча халқларнинг ўзига хос урф-одатлари ва анъаналарини сақлаб қолиш, миллий тилларда ўқитиладиган мактаблар очиш, маданий эҳтиёжларни қондириш юзасидан зарур чоралар кўришга қаратилган таклифлар тушмоқда.

Шу таклифлар асосида «Тошкент ҳақиқати» газетаси саҳифаларида ҳам махсус подборка ва туркум мақолалар бериб борилади. Мақсад — областимизда истиқомат қилаётган юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари ҳаётини тўлақонли ёритиб бориш, кенг газетхонлар иштирокида миллий муносабатларда мавжуд бўлган муаммоларни бамаслаҳат ҳал этишдир.

ТАТАРЛАРМИ ЁКИ БУЛҒОРЛАР

Маълумки, Совет Иттифоқида «татар» деб аталувчи бир неча халқлар мавжуд. Улар орасида Ўрта Волга бўйи ва Урал дарёси атрофида яшовчи татарлар энг кўп сонли бўлиб беш миллиондан ортиқ кишини ташкил қилади.

Татар номи Европада XIII аср биринчи ярмида, марказий Осиёда мўғул-татар ҳарбий-феодал давлати тузилиши даврида маълум бўлди. Бу вақтда, аниқроғи 1220—1230 йилларда мўғул-татарлар Шарқий Европага бостириб кириб, маҳаллий аҳолининг деярли ҳаммасини тобе қилган эди. Ўшанда улар империяси составига босиб олинган ерларнинг турли қабилалари, шу жумладан мўғул ва туркий тилларда сўзлашувчи қабилалар ҳам кириб қолди.

Тарихий манбаларда «татарлар» ёки «татар босқинчилари» деган атамалар учраб туради. Совет тарихчиси Х. Гимади уларни қозон татарлари деб тушуниш мутлақо нотўғри деб ҳисоблайди. Чунки босқинчилар мўғул-татарлари, Чингизхон ва Ботухоннинг суворийлари эди.

Миллатларнинг шаклланиш тарихи ўтган аср охирида Қозонда нашр этилган Аброр Каримуллиннинг «Татарлар: этнос ва этноним» китобида қизиқарли баён қилинган. Кўпгина тадқиқотлар ва адабиётларда қозон татарлари ҳамда Ўрта Волга бўйи ва Урал атрофида яшовчи татарлар булғорлардан келиб чиққанлиги асослаб берилган. Тарихдан Буюк Булғорий давлати мавжуд бўлганлиги маълум. Унинг аҳолиси тинч меҳнат билан машғул бўлган. Ғалла ва полиз маҳсулотлари етиштирган. Ҳунармандлар чўян эритишган, заргарлик буюмлари тайёрлашган, чарм ва мўйна қайта ишланган, водопроводлар ўтказилган. Буюк Булғория Европа, Шарқ ва Жануб давлатлари билан савдо алоқаларини йўлга қўйган.

Буюк Булғорияда шеърият юксак даражада бўлганлиги, мактаблар ишлаб турганлиги, олимлар, тарихчилар ижод қилганлиги кўп манбалардан маълумдир. Халқ турли соҳаларни ривожлантириш билан банд бўлган. Ғарб ва Шарқ савдогарлари мамлакат маркази орқали ўтганлар. Монголлар истилосигача Буюк Булғорияда ҳаёт шундай осойишта давом этганди.

Буюк Булғория мўғуллар билан бўлган қаттиқ жанглардан сўнг парчаланиб кетди. Шаҳар ва қишлоқлар талон-тарож қилинди, халқ қашшоқлашди. Т. Е. Грум—Гржимайлонинг «Ғарбий Монголия ва Урянхайск ўлкаси» китобида ёзишича, кейинчалик қипчоқлар, мордвалар, буртаслар ҳам бўйсундирилгач, навбат Россия тупроғига келади. Мўғул истилочилари зулмидан бу ўлка ҳам кўп азоб чекди.

А. Каримуллиннинг юқорида тилга олинган китобида Буюк Булғория VI аср охирида пайдо бўлган деб тасвирланади. Кубрат ҳокимлик қилган даврда бу давлатнинг куч-қудрати ошиб, унинг чегаралари Шимолий Кавказ, Дон ва Азов денгизи бўйларини қамраб олган. Булғор қабилаларининг бир қисми Кубратнинг ўғли Аспарух бошчилигида Дунай текислигига кўчиб келган ва славян қабилалари билан қўшилиб кетган.

Буюк Булғорияда шеърият юксак савияда бўлганлигини, мактаблар ишлаб турганлигини, олим ва тарбиячилар кўплигини сайёҳлар

ТАРИХГА БИР НАЗАР

очиқ эътироф этганлар. Бу давлат пойтахти Ғарб билан Шарқ ўртасидаги савдо-сотиқнинг ўзига хос маркази бўлган. Араб савдогарлари ҳатто ўз динлари ҳисобланган исломни ҳам шу ерда тарқатганлар.

Мўғулларнинг Буюк Булғорияга бостириб кириши билан маҳаллий халқнинг бир қисми Кама, Вятка дарёларининг шимолий қисмига кўча бошлаган. Ўша вақтда бу ерларда аҳоли кам бўлган. Айрим манбаларда булғорлар бу ерга мўғуллар истилосидан аввалроқ ҳам кўчиб келган дейилади.

А. Каримуллиннинг маълумотларига кўра булғорлар тили ўхшаш бўлган қардош қабилалар билан VIII асрда Ўрта Волга бўйига кўчиб келганлар ва бу ерда Волга Булғорияси давлатини тузганлар. Бу вақтда шу жойларда марийлар, удмуртлар авлодига мансуб фин-угар қабилалари яшарди.

XV асрда мўғул-татар истилочилари инқирозга юз тутганидан сўнг Буюк Булғория пойтахти Фёдор Пестрий томонидан 1431 йилда тор-мор этилади. Шундан сўнг бир вақтлар қудратли ҳисобланган давлат парчаланиб кетади. Булғорларнинг бошқа жойларга оммавий кўчиши кучаяди. Худди шу пайтга келиб янги, кучли татар давлати — Қозон хонлиги вужудга келади. Унинг составига Буюк Булғориянинг собиқ ерлари, шунингдек, Вятка, Перьм губерниялари, Бошқирдистон территориялари киради.

Ўрта Волга бўйи ва Урал атрофида яшовчи татарлар асосан икки гуруҳдан: қозон татарлари ва татар-мишарлардан иборатдир. Улар турли шеваларда гаплашади. Аммо бу икки гуруҳ доимо бирга яшаганлиги учун уларнинг келиб чиқишида ҳам, маданиятида ҳам унчалик катта фарқ йўқ. Бу этник гуруҳларнинг ягона халқ, ягона миллат бўлиб қўшилиб кетиш жараёни давом этмоқда.

Умуман олганда татар-мишарлар татар тилининг ғарбий шевасида гаплашадилар. Улар асосан Волга дарёсининг ўнг қирғоғида — Мордва, Чувашистон, Татаристон АССР, Горький, Куйбишев, Пенза, Рязань, Ульяновск, областлари территориясида яшашади. Татар-мишарларни Бошқирдистон АССР ва Оренбург областида ҳам кўплаб учратиш мумкин.

Авваллари, айниқса Улуғ Октябрь социалистик революциясидан олдин «татарлар», «турклар» деган атамалар мавжуд эди. Ҳатто «турклар», «турк-татарлар» деган сўзлар ҳам пайдо бўлганди. Миллатларнинг номланишидаги бундай чалкашликлар Туркистондаги айрим миллатларнинг шаклланиш тарихини бузиб кўрсатарди. XIX аср охирлари ва XX аср бошларида Туркистонни тадқиқ этган буюк рус олимлари А. Н. Самойлович, В. В. Радлов, В. В. Бартольд ва бошқалар бундай чалкашликларга чек қўйиш зарурлигини алоҳида таъкидлаган эдилар.

Шундай қилиб ҳозирги Қозон татарларининг XIII асрда Европага бостириб келган мўғул-татарларга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Қозон татарларининг илдизи ўрта асрдаёқ қудратли ва бой давлат Буюк Булғорияни ташкил этган қабилаларга бориб тақалади.

А. Каримуллин ўз асарида «мен «татар» миллати сўзини «булғор» миллати сўзи билан алмаштирилишини талаб қилаётганим йўқ. Шу билан бирга «татар» атамасининг сақланиб қолиши тарафдори ҳам эмасман», деб ёзган эди.

Татарларми, булғорларми? Бу муаммони ҳал қилиш олимларимиз, тарихчиларимиз вазифаси. Биз мамлакатимизнинг кўп миллатли халқлари билан бир оилада, ёнма-ён туриб қайта қуриш вазифаларини ҳал қилишда фаол иштирок этаётганлигимиз билан фахрланамиз.

Исҳоқ ЗАБИРОВ,
филология фанлари кандидати, Ўзбекистон Журналистлар союзининг лауреати.

СИЗ ҚАНДАЙ ФИКРДАСИЗ?

Халқларнинг қардошларча дўстлигини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш учун нималар қилиш керак? Миллатлараро муносабатлардаги муаммолар ҳақида қандай фикрдасиз? Мухбиримизнинг бу саволларига татар миллатига мансуб оддий кишилар шундай жавоб беришди:

Раҳим САФАРОВ,
уруш ва меҳнат ветерани:

— Мамлакатимиз халқларининг дўстлиги зўр синовлардан ўтган, қон билан мустаҳкамланган, дейишимиз шунчалик гап эмас. Менга фронтда миллати турлича, аммо, душманга нафрати бирдай жангчилар билан ёнма-ён жон олиб жон беришга тўғри келган. Ўзбек ва қозоқлар, арман ва озарбайжонлар, шу жумладан, татарлар ҳам Россия, Украина ва Белоруссияни фашистлардан озод қилиш учун қон тўкдилар, жонларини фидо қилдилар.

Ана шу оғир синовдан ўтган дўстлигимиз ягона оиламизнинг аъзоларидан бири — арман халқи бошига фожиали мусибат тушганда яна бир бор ўзини тўлалигича намойиш қилди. Табиий офатга қарши кураш учун ҳеч муболағасиз бутун мамлакат, давлатимиздаги барча халқлар оёққа турди, қон қардошларига ёрдамга шошилди. Тожикистондаги зилзиладан сўнг ҳам ана шу бирлигимиз намоён бўлди.

Бироқ, биз миллатлараро муносабатлардаги муаммолардан ҳам кўз юма олмаймиз. Турғунлик йилларида бунга эътибор берилмаганлиги сабабли улар анча кўпайиб, мураккаблашиб кетганлиги ҳозир аён бўлмоқда.

Ҳақиқий дўстлик, биродарлик ҳар бир миллат тарихи, маданияти, урф-одатларига чуқур ҳурматда бўлишни тақозо этади. Биз Ўзбекистонда татарларга нисбатан қандайдир камситиш белгилари бор, дея олмаймиз. Шунга қарамасдан айрим масалалар тўғрисида ўйлаб кўрилса бўларди. Кўп вақтдан бери Тошкентда турли миллатлар маданияти, анъаналарини тарғиб қиладиган маданий марказ ташкил этиш ҳақида гап бормоқда. Аммо бирор амалий чора кўрилмаяпти. Бу ерда татар халқи санъати, она тилимиздаги адабиётлар, газета-журналлар билан кенгроқ танишиш имконияти бўлса, миллий таомлар тайёрланса қандай яхши бўларди!

Пўлат ВАЛИЕВ,
педагог:

— Кўп йиллардан бери меҳнат таълими ўқитувчиси бўлиб ишлаб келмоқдаман. Ўқувчиларим фарзандларимдек бўлиб қолган. Улар орасида турли миллат вакиллари бор.

Биз таълим-тарбия жараёнида бугун мактаб партасида ўтирган ўқувчилар ҳақиқий интернационалчилар бўлиб етишишлари учун астойдил ҳаракат қиламиз. Интернационал дўстлик клублари фаолияти, мактабдан ташқари тадбирларимиз худди шу мақсадга йўналтирилади.

Миллатлараро муносабатларда бугунги демократия ва ошкоралик пайтида юзага чиқаётган муаммолар яқинда пайдо бўлгани йўқ. Масалан, Ўзбекистон радиоси ишини олиб кўрайлик. Вақти-вақти билан радио орқали татарча куй ва қўшиқлар бериб борилади. Республикада яшовчи турли миллат вакилларига бу эътибор учун радиожурналистларни мақташ керак эди. Аммо, афсуски радио орқали бериладиган бу куй ва қўшиқлар деярли бир хил. Кўплари эса алмисоқдан қолган. Авваллари бу ҳақда ҳеч нарса дейилмасди. Наҳотки, ҳозир турли миллатларнинг замонавий куй ва қўшиқларини ёзиб олиб, эшиттириш қийин бўлса! Бу биргина татарлар учунгина керак эмас. Ахир биз ўзимизни бир оила аъзоларидек атайдиган бўлсак, бир-биримизнинг санъатимиз, адабиётимиз билан танишиб борсак қандай яхши.

Равил ШОКИРОВ:

«ЎЗБЕК ТИЛИ—ОНА ТИЛИМ»

БУГУНГИ суҳбатдошимизни кўпчилик яхши танийди. Уни Татаристонда қандай эъзозлашса, Ўзбекистонда ҳам шундай қадрлашади. Марксизм-ленинизм классиклари асарларини ўзбек китобхонлари ўртасида кенг тарғиб этишда Равил Нажипович Шокировнинг хизматлари катта. У «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» деган юксак унвонга бежиз сазовор бўлмаган. 35 йилдирки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтида таржимон, муҳаррир, илмий консультант сифатида ҳалол меҳнат қилиб келаяпти, халқимизнинг сиёсий билим савиясини оширишга муносиб ҳисса қўшаяпти.

Равил Нажипович билан суҳбатлашсангиз ҳеч зерикмайсиз. Тарихни ҳам, бугунги кун воқеаларини ҳам жуда чуқур билади, бўлаётган ўзгаришларга холис баҳо беради.

— Сизни йўқлатсак, Келесга кетган дейишди. Шундай совуқда қишлоқда нима қиласиз? — суҳбатимиз шундай бошланди.

— Ўзим Қозонда туғилган бўлсам ҳам, Келесни биринчи уйим деб биламан. Отадан эрта етим қолганимиздан сўнг Келесда истиқомат қилувчи тоғамиз Абдулла Алиев бизни ўз ёнига кўчириб келди. Ўшанда мен 9 ёшли, укам Рафаэл эса 5 ёшли бола эдик. Маҳалладаги тенгдошларга қўшилиб, мактабга чиқдик. Зоғариқ сувида чўмилиб катта бўлдик. Ёшлигим ўтган қишлоқ ҳамон кўзимга оловдек кўринади. Тез-тез бирга катта бўлган дўстларимни эслайман. Турғун Саидов, Қодир Ғафуров каби биродарларим, укам Рафаэл оиласи билан ўша ерда яшашади. Борди-келдини канда қилмайман. Бир-биримизга ғаниматмиз, тез-тез дийдор кўришганга нима етсин, дейман.

Равил ака ёшлигидан ўзбек мактабида билим олганлиги учун ҳам ўзбек тилини ўз она тилим, деб билади. Кейинроқ Тошкентдаги педагогика билим юртини тамомлади. Шу йили уруш бошланиб, фронтга кетди. Днепрдан кечиб ўтди, Киевгача жанг қилиб борди. Лекин шаҳар остонасида қаттиқ яраланиб, сафдан чиқди. Госпиталда ётганида Переслав-Перятин, Харьков каби шаҳарлар учун бўлган беаёв жангларни эслади. «Жасорати учун» медали, 1 даража Ватан уруши ордени ва бошқа жанговар нишонлар ўша даҳшатли йиллардан хотира бўлиб қолди.

— Ўзбек тилида нашр этилган сиёсий адабиётларнинг аксариятида сиз таржимон ёки редактор сифатида тилга олингансиз. Бу соҳадаги фаолиятингиз қачон бошланган эди?

— Урушдан қайтгач, Калинин район партия комитетида ишлай бошладим. Ўша кезларда меҳнаткашлардан тушган шикоятлар, баъзи сиёсий ҳужжатларни русча ёки ўзбекчага таржима қилиш талаб этиларди. Бу ишларни менга топширишарди. Орада ўзимча К. Симоновнинг «Бегона соя» пьесасини ҳам таржима қилдим. Шу тариқа таржимонликка ҳавасим орта борди. Тошкент олий партия мактабининг таржимонлик бўлимини тамомлагач, бутун вужудим билан шу соҳага берилиб кетдим.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтига ишга кирган кезларимда В. И. Ленин асарларининг 45 томлик русча нашри ўзбек тилига таржима қилинаётган эди. Мен ҳам таржимонлар группасига қўшилдим. Кейинроқ доҳийнинг 55 томлик тўла асарлар тўпламини таржима қилишга киришдик. Бу нашр шу кунгача қардош халқлардан фақат украин тилига таржима қилинган эди, холос. Иккинчи бўлиб бизнинг коллектив доҳийнинг тўла асарлар тўпламини ўзбек тилига таржима қилишга киришди. Ўн йил давомида В. И. Лениннинг 9 мингга яқин асарлари, мақолалари, сиёсий ҳужжатларни таржима қилиб, китобхонларга тақдим этдик. Сиёсий адабиётларни таржима қилишдаги тажрибамиз Ўрта Осиё ва Закавказье республикалари, Монголия Халқ республикасидаги ҳамкасбларимизни ҳам қизиқтириб қолди. Улар ишимиз билан яқиндан танишдилар, зарур маслаҳатлар олдилар.

— Ўн йил давомида фақат В. И. Ленин асарлари таржимаси билан банд бўлдингизми?

— Йўқ, орада К. Маркснинг «Философия қашшоқлиги» асарини ўзбекчага ўгирдим. «Капитал»нинг 2 ва 3-томларини таржима ҳамда таҳрир қилишда қатнашдим. Сиёсий адабиётлар таржимасининг ўзига хос мураккаб томонлари бор. Таржимон ҳар бир асарнинг ёзилиш тарихи ва ўша давр шароитини яхши билсагина автор нималарга чуқурроқ урғу бераётганлигини англаб етади. Акс ҳолда авторнинг мақсадини миллий тилда китобхонларга етказа олмайди. Биз сиёсий адабиётлар таржимасига қўйиладиган талабларга алоҳида риоя этаяпмиз.

— Ҳозир қандай ишлар билан бандсиз?

— Студентлар учун В. И. Ленин танланган асарларининг 10 томлигини чиқаряпмиз. Шу кунгача бешта том студентлар қўлига бориб тегди. КПСС съездлари, конференциялари, Марказий Комитет Пленумларининг резолюциялари ва қарорларини нашр этиш эса ниҳоясига етаяпти. Ҳозир 14-томнинг корректурасини ўқияпмиз. М. С. Горбачевнинг 3 томлик танланган нутқлари ва мақолаларини нашр этиб бўлдик. Бу нашрларни тайёрлашда ҳам таржимон, ҳам редактор сифатида қатнашганман.

Равил ака сиёсий адабиётларни рус тилидан ўзбек тилига сифатли таржима қилишда сафдошлари Ғиёс Неъматов, Ҳамза Солиҳов, Аҳмаджон Аюпов қўшаётган ҳиссани алоҳида таъкидлаб ўтди. Равил ака бу ижодкорлар билан 35 йилдан бери ёнма-ён меҳнат қилиб келаяпти. Улар оғаинидек бўлиб кетишган. Кекса авлод ёнига энди Омон Тўраев, Маҳбуба Раҳимова, Зуҳра Қосимова, Ҳаким Исмоилов каби ёш таржимонлар қўшилишяпти. Улар Равил акани оталаридек қадрлашади, ўзларига устоз ва мураббий деб билишади.

— Суҳбатимиз бошида Келесни биринчи уйим деб тилга олдингиз. Татаристон билан ҳам алоқалар борми?

— Бор. Яқинда «Совет Татаристони» газетасида мен тўғримда «Юртдошимиз» деган очерк эълон қилинган экан. Дўстларим шу газетадан бир нусхасини юборишибди. Ўқиб Татаристонда ҳам мени эслашганидан бағоят хурсанд бўлдим. Кейин бир фикр хаёлимни бўлиб юборди. Бизга ўхшаш кекса авлод вакилларини она юртда эслаб туришибди. Лекин ёш авлод вакилларини эслашармикан? Ахир Ўзбекистонда яшаётган ёшларимизнинг бир қисми шароитга қараб рус миллатига, бир қисми эса ўзбек миллатига сингиб кетаяпти. Чунки, татар тили, маданияти, урф-одатларини улар яхши билишмайди. Руслар ёки ўзбеклар даврасида катта бўлишяпти-да.

Эсимда, илгари Эски шаҳарда татар революционери Наримон Воҳидов номига қўйилган татарча мактаб бўларди. Татар болалари шу ерда ўқишарди. Кейинчалик мактаб ёпилди. Мавжуд татар театрининг тақдири ҳам шундай бўлди. Ҳозир татар миллатига мансуб кишилар учун бирорта маданий марказ йўқ. Биз фақат тўй-ҳашам ёки маъракаларда кўришиб қолмасак, бошқа пайтларда учрашиб, суҳбат қурадиган маданият ўчоғимиз йўқ. Агар маданий марказ яратилса, авлодлар учрашуви, халқимиз тарихи, маданияти, урф-одатига оид суҳбатлар, турли хил конкурслар ўтказиш имконияти яратиларди. Бундай тадбирлардан кўпроқ ёш авлод баҳра оларди.

Татар тилида дарс ўтиладиган мактаблар очиш масаласини ҳам ўйлаб кўриш керак. Бунинг учун аввало татар миллатига мансуб ота-оналар ўртасида социологик тадқиқот ўтказиш зарур. Шунга қараб ўқувни ташкил этиш мумкин.

Ж. НОСИРОВ.

Хатлар «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» назоратида

ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР, ЧОРАЛАР

ҲУРМАТЛИ редакция! Колониямизда бизга қарайдиган ҳарбий хизматчи Т. Ўралбоев мени муддатидан илгари озод қилиш учун пул сўради. Мен 200 сўм келтириб бердим. Шундан кейин муддатидан илгари шартли равишда қамоқдан чиқариб юборди.

К. УСМОНОВ,
Самарқанд область, Каттақўрғон шаҳар, Самарқанд кўчаси, 72-уй.

К. Усмоновнинг шикоят аризаси юзасидан Тошкент область ички ишлар бошқармасининг бошлиғи Р. Р. Саитбоевдан жавоб олинди.

Унда хат бўйича текшириш ўтказилганда К. Усмонов халқ судининг ажрими бўйича жазо муддатидан икки ой-у икки кун олдин колониядан шартли равишда озод қилинганлиги айтилади.

Йиғилган ҳужжатлар, текширишлар колониядаги кишилар билан ўтказилган суҳбатлардан маълум бўлишича капитан Т. Ўралбоевга нисбатан хатда кўрсатилган айбларнинг биронтаси тасдиқланмади.

К. Усмоновнинг ёзган хати колониядаги хатлари билан солиштирилганда охирги хат бошқа шахс томонидан ёзилганлиги маълум бўлди.

●

Укам С. Нуриддинов мендан олган қарз пулини қайтариб бермаяпти. Шуни олишда ёрдам берсаларинг?

М. НУРИДДИНОВ,
Янгийўл шаҳри.

Область прокуратураси умумий назорат бўлимининг бошлиғи Ҳ. Н. Набиевнинг редакцияга хабар қилишича хат бўйича текшириш ўтказилган. Маълум бўлишича, С. Нуриддинов М. Нуриддиновнинг укаси бўлиб Чиноздаги наслчилик совхозининг 3-фермаси территориясида яшайди. Шикоятчи бир неча бор укасидан олган пулни қайтаришни сўраган. Укаси эса ундан ҳеч қачон қарз олмаган. Мазкур масала бўйича М. Нуриддинов Чиноз район прокуратурасига икки марта мурожаат қилган. Текшириш натижалари прокуратура томонидан ўз вақтида шикоятчига ёзма равишда юборилган. Унинг даъвосида асос йўқлиги сабабли область прокуратураси М. Нуриддиновнинг аризасини оқибатсиз қолдирди.

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

Фестиваль якунланди

● БЕРЛИН. Болгария, ГДР, Буюк Британия, Вьетнам, КХДР, Туркия, Чилидан, Фаластин Озодлик ташкилотидан келган вокал-чолғу ансамбллари ва яккахон хонандалар ҳамда СВАПО болалар хори бугун бу ерда ниҳоясига етган сиёсий қўшиқлар XIX фестивалининг сўнгги концертида иштирок этишди. Бир ҳафта мобайнида ана шу қўшиқ анжуманининг концертларида минглаб томошабинлар бўлишди. 26 мамлакатдан, шу жумладан СССРдан, шунингдек Ғарбий Берлиндан келган қарийб 60 коллектив ва яккахон хонанда ўз маҳоратларини намойиш этди.

Немис социалистик давлати пойтахтидаги энг яхши концерт заллари саҳналарида ҳамда фестиваль қатнашчиларининг биргаликдаги концертлари чоғида тинчлик учун, урушга қарши қуролланиш пойгасига қарши, халқларнинг сиёсий ва социал мустақиллиги учун, барча одамларнинг тинч бахтли келажаги учун курашга оташин даъват янгради.

ШУЛЬЦНИНГ ЯНГИ ЛАВОЗИМИ

САН-ФРАНЦИСКО. ТАСС мухбири Андрей Сидорин хабар қилади: АҚШнинг собиқ давлат секретари Жорж Шульц АҚШдаги энг катта нефть корпорацияларидан бири «Шеврон» директорлари кенгаши составига тайинланганлиги, шунингдек «Бектел» қурилиш концерни раҳбариятига киритилгани ҳақида бу ерда эълон қилинди.

Шульц Калифорниядаги «катта бизнес» билан азалий алоқага эга. Президент Рейган 1982 йилда унга давлат секретари бўлишни таклиф этгунига қадар, Шульц «Бектел» президенти лавозимини эгаллаб келган эди. Рейган маъмурияти ҳукмронлиги йилларида мазкур концерн сердаромад ҳукумат буюртмаларини олиш ва энг аввало Пентагоннинг ҳарбий объектлар қурилиши тўғрисидаги кўп миллионли шартномалари эвазига ўз фойдасини анча кўпайтирди.

Калифорниянинг савдо-саноат доираларида Шульц билан алоқага ва унинг тажрибасига зўр умид боғлаётганликларини яширишмаяпти. «Биз ўз кенгашимиз составига шундай мавқедаги кишини кирита олганимиздан ғоят омадимиз юришди, — деди «Шеврон» корпорацияси директорлар кенгашининг раиси Кен Дерр. — У бизга давлат хизматида, шунингдек савдо-саноат ва олимлар доираларида ишлаб олган бениҳоя ноёб билимларини олиб келади».

Илгари шу ойдаёқ Шульц АҚШдаги энг катта автомобилсозлик корпорацияси «Женерал моторс» директорлар кенгашига киритилган эди.

МИСРДА НАРХ-НАВО ОШДИ

ҚОҲИРА. (ТАСС). Мисрда баъзи озиқ-овқат ва истеъмол товарларининг нархлари ўртача ҳисобда йигирма процент ошди. Сигарета, кир совун, сут, эритилган сариёғ ва пишлоқ сингари товарларнинг янги нархлари пайдо бўлади. Ип газламалар қимматлашди.

«Ал Вафд» газетасининг хабар беришича, бу галги нарх-навонинг ошиши ишлаб чиқаришдаги харажатларнинг кўпайганлиги билан боғлиқ. Маҳаллий саноатда фойдаланиладиган хом ашё ва хорижий яримфабрикатлар қимматлашганлиги харажатларни кўпайтириб юборди. Бироқ, бир неча ҳолларда давлат сектори корхоналари ўз маҳсулотлари нархини асоссиз равишда хусусий сектор даражасига етказишга интилмоқдалар.

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобига кўра, бу галги қимматчилик кўпгина маҳсулотлар нархининг ошишига олиб келади.

СЎНГГИ СОАТДА

● ПАРИЖ. Якшанба куни эрта тонгда Франциянинг шимоли-шарқий соҳилидан йигирма километр нарида жойлашган Сен ороли яқинида қояга урилган Норвегия контейнер ташувчи кемасини қутқариш борасидаги операция муваффақиятсизликка учради. Франция ҳарбий-денгиз кучлари кемалари иштирокида саккиз соат давом этган қутқариш ишларига қарамай, кемани саёзликдан чиқариб олишга муваффақ бўлинмади.

Франциянинг Франс-пресс ахборот агентлиги таъкидлаганидек, дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, фалокат кема бошқарувида йўл қўйилган хатолар натижасида содир бўлган. Экипажнинг барча ўн аъзоси қутқарилган ва вертолётларда соҳилга олиб келинган.

Франс-пресс агентлигининг таъкидлашича, контейнер ташувчи кемага атроф муҳитнинг булғаниши манбаига айланиши мумкин бўлган ҳеч қандай хавфли ва заҳарли юк ортилмаган.

● ОСЛО. НАТО тинчликни мустаҳкамлаш, хавфсизлик ва қуролсизланиш манфаатлари йўлида Европада тактик ядро қуролларини модернизациялашдан воз кечиши, қитъа шимолида ҳарбий тайёргарликларни тўхтатиши лозим. Норвегия ҳукмрон ишчи партияси ёшлар ташкилотининг бугун ўз ишини ниҳоясига етказган съезди ана шундай талаблар билан чиқди.

Анжуманда қабул қилинган ташқи сиёсий резолюцияда НАТОда ишлаб чиқилган «олдинги маррага ўтиш» ҳарбий-денгиз стратегияси қораланади, блок раҳбариятидан Шимолий Атлантика сувларида машқлар миқдори ва кўламини қисқартириш талаб этилади. Резолюция ҳукуматни Норвегия диёрида Америка авианосецлари учун таъминот базалари қуришга қаршилик кўрсатишга, Норвегияда тинчлик даврида ядро қуроли жойлаштиришни тақиқловчи миллий хавфсизлик сиёсати принципларига қатъий амал қилишга даъват этади.

● ИСЛОМОБОД. Турли йўналишдаги оппозициячи афғон гуруҳлари ўртасида чиққан янги ихтилофлар маслаҳат кенгаши (шўроси) ишини тўхтатиб қўйди. Бу кенгашни Покистоннинг Равалпинди шаҳрида оппозициячилар чақирган эдилар. Мўътадил партияларнинг вакиллари экстремистлар томонидан қўйилган Аҳмад Шоҳ бошчилигидаги «ўтувчи ҳукумат» составига қарши норозилик белгиси остида яна мажлислар залини ташлаб чиқиб кетдилар.

Шарҳчилар таклиф этилган «ҳукумат» состави ҳатто экстремист руҳидаги оппозициячилар гуруҳи ўртасида ҳам кучли баҳс келтириб чиқарганлигини таъкидлашмоқда.

Эронда жойлашиб олган «саккизлар уюшмаси»нинг вакиллари шўрода ўз ваколатига нисбатан Пешовар «еттилиги» билан ихтилофларни бартараф эта олмай, бугун Покистондан жўнаб кетдилар.

Якшанба кунги мажлис чоғида шўро жойлашган бинода афғон оппозициячиларини қўриқлаётган Покистон полициячиларидан бири ўз бошлиғига тўппончадан ўқ узиб, уни ўлдирган. Полициячи қамоққа олинган.

Кексалар умиди

«Интурист» маданий-ахборот маркази. Бу ерга Куйбишев районида истиқомат қилувчи 200 дан зиёд уруш ва меҳнат ветеранлари ташриф буюришган. Улар шу куни район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши конференциясида иштирок этдилар. Конференцияда кўпмингкишилик ветеранлар отряди вакиллари 1987—88 йилларда кенгаш томонидан амалга оширилган ишлар, муаммо ҳамда камчиликлар ҳақида фикр юритишди.

Райондаги уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари (ҳозирги кунда уларнинг сони 172 тага етган) аъзолари кексалар ҳаёти ва фаолиятига боғлиқ бўлган масалалар: медицина хизматини яхшилаш, ветеранларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш, ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, моддий ва маиший шароитларни янада яхшилаш борасида бир қатор ишларни амалга оширдилар. Турар-жой шароитини яхшилашга муҳтож 123 киши квартира билан таъминланди. 786 хонадонга телефонлар ўрнатилди. Социал таъминот бўлими орқали ветеранларга 5420 сўм маблағ ажратилди. 830 нафар ветеран эса санаторийларда бепул дам олиб қайтишди.

Бир қарашда ветеранлар кенгаши тинмай ишлаётгандек кўринади. Аслида-чи? Ҳали районда ҳал қилинмаган ишлар жуда кўп. 173 кишининг турар-жой шароитини яхшилаш ҳақидаги аризалари, 735 кишининг телефон ўрнатиш бўйича илтимослари ҳанузгача қондирилгани йўқ. Район социал таъминоти бўлими эса Улуғ Ватан уруши ветерани Зайнутдиновнинг 1988 йилнинг биринчи кварталида моддий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги аризасини ҳамон пайсалга солиб келмоқда.

УРУШ ВА МЕҲНАТ ВЕТЕРАНЛАРИ КЕНГАШИ РАЙОН КОНФЕРЕНЦИЯСИДАН

Улуғ Ватан уруши инвалидларини оталиққа олган ташкилотлар ҳам хўжалик ҳисобига ўтгач уларни мутлақо эсдан чиқариб қўйишмоқда. Айрим ҳолларда эса корхоналар томонидан моддий ёрдам тариқасида ажратилган маблағлар эгасига етиб келмаяпти. Жумладан Улуғ Ватан уруши инвалиди Таничевга оталиқ ташкилоти 8-автобаза корхонаси маъмурияти томонидан моддий ёрдам тариқасида ажратилган 80 сўм ҳамда қимматбаҳо совға турар-жой эксплуатацияси бошқармаси ветеранлар кенгаши аралашувидан сўнггина топширилди. Бунга қадар у корхона касаба союз комитетида сақланиб келди. Бундай ҳолларни районда кўплаб учратиш мумкин.

Ушбу районда ветеранлар саломатлигини тиклашлари учун ҳам етарли шарт-шароитлар яратилмаган. Юзлаб Улуғ Ватан уруши қатнашчилари касалхоналарга ётиш учун йўлланмани йиллаб кутишмоқда. 3-стационар район соғлиқни сақлаш бўлимига ўтказилишига қарамай у ерга район қарияларини жойлаштириш амри маҳолдир.

Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашга собиқ жангчи-интернационалчилар жалб қилинмаяпти. Мактабларнинг аксариятида ҳарбий таълим ўқитувчилари Улуғ Ватан уруши қатнашчиларидан иборат. Ёшларнинг ана шу билим ўчоқларида машғулотлар ўтказиш ҳақидаги истаклари эса жавобсиз қолмоқда.

Кенгашнинг бошланғич ташкилотларга ёрдам кўрсатиш ишига ҳам етарли эътибор берилмаяпти. Баъзида улар ветеранларнинг туғилган кунида оддий откриткалар билан табриклашга ҳам маблағ топа олмай қийналмоқдалар.

Айрим раҳбарлар эса кенгашнинг таклифига қарамай, унинг йиғилишларида иштирок этишни ўзларига эп кўрмаяптилар. Жумладан, турар-жой ишлаб чиқариш эксплуатацияси бирлашмаси директори Мевзос ва район ижроия комитети раиси ўринбосари А. Аҳмаджонов «бундай йиғилишларнинг кимга кераги бор», деб тўрт марта унда иштирок этишдан бош тортдилар.

Хуллас, ҳали ветеранлар кенгаши аъзолари олдида ҳал қилиниши лозим бўлган кўпгина муаммолар турибди. Кенгаш аъзолари район раҳбарлари ёрдамида ана шу муаммоларни ҳал қила олишига умид қилмоқдалар.

А. ҲАКИМОВ.

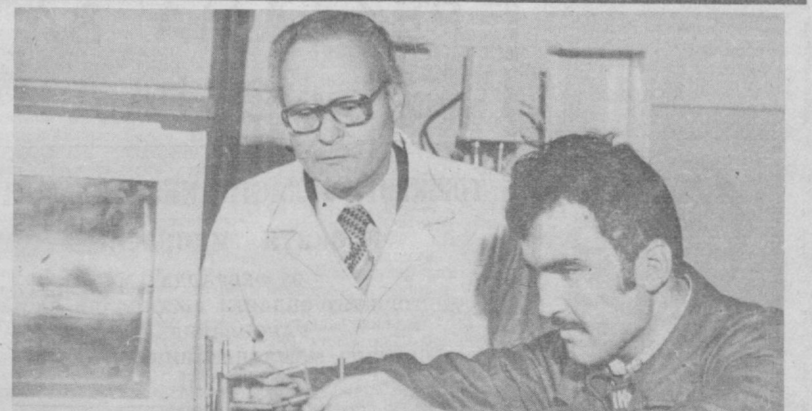

✦ **ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг ғўза селекцияси ва уруғчилиги институти олимлари ғўзанинг янги истиқболли навларини яратиш, мавжуд навлар агротехникасини такомиллаштириш устида изланмоқдалар. Бу соҳада биология фанлари кандидати К. Ф. Гесос бошчилигидаги цитогенетика лабораторияси ходимлари қатор ишларни олиб бормоқдалар. СУРАТДА: лаборатория мудири К. Ф. Гесос ва катта лаборант М. Мирзарасуловлар иш устида.**

О. Муродов фотоси.

КОМПЬЮТЕР САВОДХОНЛИГИ — ДАВР ТАЛАБИ

АМАЛИЙ ИШГА ЎТАЙЛИК

АГАР газетхонлар эътибор беришган бўлса, марказий телевидениенинг «120 минут»лик эшиттиришида компьютерлар билан ҳар қандай масалани, муаммони тезда ҳал этилаётганлиги тўғрисида бот-бот гапириладиган бўлиб қолди. Бу бежиз эмас. Чет эл корхоналари, муассасалари фаолиятидан мустаҳкам ўрин олган ана шу ақлли машиналар вақтни ҳам, маблағни ҳам тежаб, кони фойда келтирадиган воситага айланди.

Замонавий техниканинг қўлланилиши мамлакатимиз, хусусан, республикамиз учун ҳам самаралидир. Ҳар қачонгидек йирик шаҳарларда келажакни кўра билган кишилар мактабларда бу соҳада дарс беришни бошлаб юборишди. Аммо республикамизда, ана шу долзарб вазифага кечикиб киришилди. Бунинг устига компьютерга қарши турганлар ҳам бўлди. Яхшиямки, ҳаёт, амалий тажриба бундай кишиларнинг катта янглишаётганликларини яққол исботлаб берди. Энди Тошкент шаҳрида, областимизнинг бир қатор шаҳарларида «ақлли машина»лар билан жиҳозланган синфлар пайдо бўлмоқда. Лекин уларни ишлата оладиган кадрлар эса кам. Компьютерлар билан росмана тиллаша оладиган, информатика асосларини пухта биладиган мутахассислар керак. Илмий-методик адабиётлар ҳақида ҳам ўйлаб кўриш зарур. Акс ҳолда бундай техника қуруқ савлат бўлиб тураверади. Шуни ҳам айтиш лозимки, компьютер саводхонлиги бўйича тузиладиган программалар бошқа предметларнинг ўқитилиш жараёнига маълум ўзгартишлар киритади.

Ҳозирги пайтда ўзбек тилида информатика бўйича ўқув қуроллари жуда кам. Бу мактабларни қийин аҳволга солиб қўймоқда. Шу муносабат билан республика халқ таълими комитети дарсликларни жадал нашр этиш тўғрисида ўйлаб кўрса яхши бўларди.

Бизнингча, мавжуд муаммоларни ҳал этиш учун республика Министрлар Совети ҳузурида компьютер саводхонлигини назорат этувчи комиссия ташкил этиш лозим. Чунки бу ишларнинг ҳаммаси маблағ билан боғлиқ. Ана шу соҳадаги илмни яхши йўлга қўйиб олсак, иқтисодий қайта қуриш тезлашиб кетади.

Б. КАРИМОВ,
Тошкент шаҳридаги 138-мактаб информатика ва математика ўқитувчиси.

• Кооперативлар ҳаёти

ТОШКЕНТ театр ва рассомлик санъати институтининг «Истеъдод» ижодкор ёшлар экспериментал уюшмаси қошида фаолият кўрсатаётган «Нигоҳ» кооперативининг ташкил этилганига ҳали бир йил ҳам бўлгани йўқ. У ўтган йили апрель ойида тузилган эди. Аммо қисқа давр ичида мазкур кооператив анча шуҳрат қозонди. Шу билан бирга унинг ўзига хос муаммолари ҳам йўқ эмас. Мазкур кооператив раиси Тоҳир Жўраевич Ғуломов ҳамда унинг саҳна фаолияти мутасаддиси, бош режиссёр Дилмурод Абдурауфович Шукуров билан суҳбатимиз ана шулар ҳақида.

— Тоҳир Жўраевич, аввало, сиз бошчилик қилаётган кооператив қандай соҳаларни қамраб олганини билмоқчи эдик.

— «Нигоҳ» фаолияти жиҳатдан кенг кўламли кооператив. У тўрт бўлимни ўз ичига қамраб олган. Бу бўлимлар кўрсатадиган хизмат қуйидагилардан иборат: театрлаштирилган томошалар ва музикали концертлар, бадиий безак бериш ишлари, фотографлар ҳамда такси сифатида ишловчи шахсий автомашиналар хизмати.

— Демак, кооператив хизматчиларининг рўйхати ҳам анча узун экан-да?

— Йўқ, аксинча. Асосий штатларда бор-йўғи саккиз киши ишлаймиз. Мен, яъни раис, бухгалтер, кадрлар бўлими мутасаддиси, режиссёр ва ҳоказо. Кооперативнинг қолган барча аъзолари меҳнат шартномаси асосида ишлашади.

— Кооперативнинг оз фурсат ичида анча машҳур бўлиб кетганининг боиси нимада?

— Аввало, кооператив фаолиятининг барча соҳаларида ўз ишининг усталари сидқидилдан меҳнат қилаётганида бўлса керак. Аммо, унинг халқ орасида кўпроқ танилишида бош режиссёримиз Дилмурод Шукуров ҳаракатлари туфайли саҳна юзини кўраётган театрлаштирилган томошалар ва музикали концертлар ҳал қилувчи омил бўлмоқда.

— Шундай экан кейинги саволимиз сизга, Дилмурод Абдурауфович. Айтингчи, давлат театрлари ва концерт уюшмалари билан рақобат сизни чўчитмайдими?

— Йўқ. Бунинг сабаби оддий. Аввало биз репертуаримизни тез-тез алмаштириб турамиз. Ҳар бир янги постановкамизни узоғи билан икки ой намойиш этамиз. Ҳар икки ойда бутунлай янги саҳналаштирилган асар тақдим этамиз томошабинларга. Театрлар ҳозирча бундай имкониятга эга эмас. Қолаверса, биз доимо сафардамиз. Бу ҳам фаолиятимизнинг бир қанча устунлигидир. Областимизнинг Тошкент, Оржоникидзе, Ўрта Чирчиқ ва бошқа районларига тез-тез чиқиб турамиз. Бундан ташқари республикамизнинг бошқа областларига ҳам доимий меҳмонмиз. Область шаҳарлари ва қишлоқларидаги санъатга ташна аҳоли бизнинг хизматимиздан доимо мамнун. Шунинг учун бўлса керак, яна бир бориб келиб томошалар кўрсатишимизни илтимос қилиб мурожаат қилаётганлар жуда кўп.

— Репертуарингиздан ўрин олган асарларининг мундарижаси қандай?

— Саҳналаштирилган асарларимиз баъзан алоҳида ҳикоялардан таркиб топган бўлса ҳам уларни сюжет жиҳатидан яхлит спектаклга бирлаштиришга ҳаракат қиламиз. Саҳна воқеаларини бошқариб борувчи икки бошловчимиз — республика Ленин комсомоли мукофоти лауреати Муҳаббат Каримова ва Фурқат Салимовлар (улар доимий) ҳаракатлари ҳам ана шу мақсадга бўйсундирилган. Ҳар бир томошамиз 2 соату 20 минутга мўлжалланган. Қисқа вақт ичида «Эр-хотин — қўш булбул», «Тўй», «Кулги гулдастаси», «Совчилар» деб номланган томошаларни саҳна санъати ихлосмандлари ҳукмига ҳавола этишга улгурдик. Бундан ташқари кичик томошабинларга мўлжалланган спектаклларимиз ҳам бор. Хусусан болаларнинг янги йил бошидаги таътил кунларида «Қорбобонинг минг бир кечаси» томошаларини намойиш қилдик. Бу спектаклимизни Калинин районининг «Рассвет» колхози ва Қибрай кичкинтойлари мириқиб томоша қилишди. Шунингдек, «Янги йил саргузаштлари» деб номланган театрлаштирилган чиқишимиз ҳам болалар аудиториясига мўлжалланган.

— Сиз қошида фаолият кўрсатаётган Тошкент театр ва рассомлик санъати институти ҳам ишингизга кўмак берадими?

— Албатта. Айниқса, институт партия ташкилоти секретари Тоир Исломовнинг бизни маънавий қўллаб-қувватлаши жонимизга оро кирмоқда. Бундан ташқари кооператив ишига кўплаб студентларни жалб қилаётганимизни ҳам айтиб ўтиш керак. Улар хусусан саҳна декорацияларини ишлашда ва бошқа кўпгина жараёнларда актив ёрдам беришмоқда.

— Кооперативнинг доимий жонкуярларидан кимларнинг номини айта оласиз?

— Бу савол сал мураккаброқ. Чунки улар кўпчилик. Бу ўринда, айниқса, доимий муаллифларимиз Анвар Обиджон ва Акбар Юнусов, бизга маънавий жиҳатдан ёрдам кўрсатаётган режиссёр, республика Ленин комсомоли мукофоти лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Бахтиёр Ихтиёров ва Бахтиёр Назаров, шунингдек, бевосита спектаклларимизда иштирок этиб, томошабинларни хушнуд этаётган актёрлар — республикада хизмат кўрсатган артист Ҳусан Шарипов, Абдухолиқ Мамарасулов, Равшан Солиҳов, Фахриддин Мирзаев, Саидакбар Аҳмедов ва бошқа кўпгина одамларни санаб ўтишимиз мумкин. Шулар туфайли ҳам санъат шинавандалари орасида обрў топяпмиз.

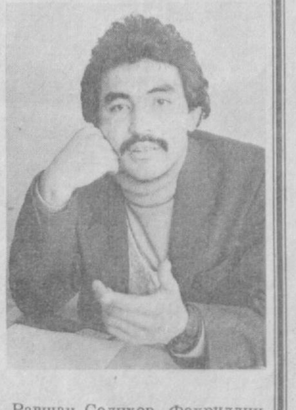

— Шу билан бирга, албатта, муаммоларга ҳам дуч келаётгандирсиз?

— Чиндан ҳам шундай. Ўзингиз ўйлаб кўринг. Болтиқбўйи республикаларида оммавий томошалар кўрсатишга ихтисослашган 147 та кооператив бор экан. Бизда эса бармоқ билан санарли. Хўш, бунинг боиси нимада? Аввало баъзи маданият соҳасига мутасадди идоралар барча соҳаларда бизни инкор этаётганини айтиб ўтиш лозим. У ердагилар биз каби кооперативларни кўпайтириш, амалий ёрдам бериш ўрнига иложи борича тўсқинлик қилишга ҳаракат қилаётгандек. Биз энди тетапоя қилаётган ташкилотмиз. Йўл-йўриқ кўрсатишларига, кўмак беришларига муҳтожмиз. Амалда эса кўпинча акси бўлиб чиқмоқда. Бизга ҳатто маршрут гувоҳномасини беришни ҳам эп кўришмайди. Маълумки бундай гувоҳномаларсиз бирор ерда томоша кўрсата олмайсиз. Баъзан бу гувоҳномаларни ҳар хил йўллар билан олишга тўғри келяпти... Бизни қандайдир шубҳали ташкилот деб ўйлашадими, билмадик. Барча спектакль ва томошаларимиз тегишли бадиий кенгашлар кўригидан ўтиб, маъқуллангач саҳна юзини кўрса, район молия бўлими, давлат банки текшириб фаолиятимиздан бирор нуқсон топа олмаган бўлса, нима учун бизга бундай муносабатда бўлишяпти, тушунмаяпмиз. Агар ана шу маршрут гувоҳномаларини бемалол бериб туришганда фаолиятимиз кўлами яна ҳам кенгроқ бўларди.

Суҳбатни У. АБДУШОҲИДОВ ёзиб олди.

Чиноз районида

ЮҚОРИ БАҲОЛАНДИ

Киров номли колхоз пахтакорлари экишга тайёргарликни кундан-кун қизитмоқдалар. Техникани кўкламга тайёрлаш, маҳаллий ўғит жамғариш ишлари белгиланган муддатларда бажарилмоқда.

Яқинда сифат комиссияси техниканинг шайлигини кўрикдан ўтказди. 14 та сеялка, 14 та чопиқ трактори, 200 та борона ва чизель, 11 та ҳайдов трактори ремонти юқори баҳоланди. Айниқса, механизатор-ремонтчилардан М. Ўрозов, Р. Маматов, А. Нурматовлар иши самарали ва сифатлилиги алоҳида таъкидланди.

ҲАМ ПАХТА, ҲАМ ПОМИДОР

СССР Озиқ-овқат программасининг бажарилишига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшишга ҳаракат қилаётган Охунбобоев номли колхоз деҳқонлари пахтачилик билан бир қаторда сабзавотчиликни ҳам равнақ топтириш чора-тадбирларини кўрмоқдалар.

Кенжа Мадиёров бошчилик қилаётган бригада аъзоларининг эришаётган ютуқлари, айниқса, ибратлидир. Улар арзон ва сифатли пахта етиштириш билан бирга 11 гектар майдондан мўл помидор ҳосили олмоқдалар. Айни пайтда иссиқхоналарда 600 минг туп кўчат тайёрланмоқда. Очиқ майдонларга экишга мўлжалланаётган ниҳоллар дастлабки парвариши бошлаб юборилди.

Т. ТУҚЛИБОЕВ.

ЛЕКЦИЯ ВА ДАВРА СУҲБАТИ

Тошкент районидаги Улуғбек номли 37-ўрта мактаб ота-оналар комитетининг навбатдаги йиғилишига таклиф этилган Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти доценти, педагогика фанлари кандидати Ойшахон Тўраева «Мактаб ва оила» мавзуида қизиқарли лекция ўқиди.

Район маданият уйида ўтказилган «Аёлларимиз — мамлакатимиз равнақи» мавзусидаги давра суҳбатида эса кўп болали ҳамда қаҳрамон оналар ўз дилига тугиб юрган ва ечимини кутаётган муаммо, талаб ва эҳтиёжлар тўғрисида фикр юритишди.

М. ТУРОБОВ.

• Социал масалалар бўлимида

АЛДАМАНГ, ОҚИБАТИ ЯХШИ БЎЛМАЙДИ

Халқ орасида кооператив ҳақида ҳар хил фикрлар юрибди. Биров камёблик бор экан, кооператив хизмати зарур деса, иккинчи одам кооперативлар ўзини оқламаяпти, маҳсулотлари қиммат, халқнинг чўнтагига мос эмас дейди. Хуллас, қарама-қарши фикрлар кўп. Албатта, кооператив ишига хулоса қиладиган пайтлар ҳам келиб қолар. Ҳозир бизнинг вазифамиз бу ҳаракатнинг тўғри йўлдан боришига ёрдам бериш, халқ манфаатига хизмат қилдиришдан иборатдир.

Область прокуратураси ҳам бу ҳаётий масалага алоҳида эътибор билан қарамоқда, тажрибалар ўрганиляпти. СССРда кооперация ҳақида қонуннинг қандай бажарилаётганлигини кузатиб бормоқда.

Ҳозир областимизда 984 та кооператив рўйхатдан ўтган. Улардан 816 таси фаолият кўрсатмоқда. Шу жумладан уларнинг 238 таси халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш, 114 таси умумий овқатланиш, 394 таси аҳолига маиший хизмат кўрсатиш, 11 таси иккиламчи маҳсулотни қайта ишлаш ва бошқа ишлар билан шуғулланмоқда. Шунингдек кооперативларда ҳозир 13 мингдан ортиқ киши меҳнат қилмоқда. Шу жумладан шартнома асосида ишлаётганларнинг сони 7440 киши. Ўтган йили 40 миллион сўмликдан кўп хизмат кўрсатишди, давлат банки томонидан 30 миллион сўмликка яқин ссуда берилди. Якка тартибдаги меҳнат билан 3,5 мингга яқин киши шуғулланмоқда.

Фактлардан кўриниб турибдики, областимизда кооператив ҳаракати кенг қулоч ёзмоқда. Бир қатор хайрли ишлар қилишга эришилди.

Шуни ҳам таъкидлаб айтиш керакки, кооперативларни ташкил этишда айрим жойларда шошма-шошарлик қилинмоқда, реал имкониятлар, шу жумладан, бинолар, хом ашё ва бошқа материалларнинг бор-йўқлиги яхши ҳисобга олинмаяпти. Масалан, Бўка районида хом ашёнинг йўқлиги туфайли ишлаётган тўртта кооператив фаолияти тўхтади. Ўрта Чирчиқ районида бўлса, турли сабабларга кўра еттита кооператив бекилиб қолди. Янгийўл шаҳрида рўйхатга олинган 76 кооперативнинг 30 процентигина ишлаб турибди. Бунга сабаб — бино, ускуна, бошқа майда-чуйдаларнинг етишмаслигидир.

Ўрта Чирчиқ районидаги «Партия XXVI съезди» паррандачилик фабрикасида «Маяк» умумий овқатланиш кооперативи тузилган эди. Ишчилар таомларнинг қимматлиги, сифатининг пастлигидан шикоятлар қилишган. Кооперативни бекитиш ҳақида қарор қабул қилинди ва бу бино яна эски ҳолдаги ошхонага айланди.

Баъзи жойларда кооперативчиларнинг ҳуқуқларини чеклаш ҳоллари ҳам учрамоқда. Масалан, халқ депутатлари Олмалиқ шаҳар Совети ижроия комитетининг 1988 йил октябридаги қарори билан «Серебряний узори» кооперативи молия интизомини бузди деб бекитиб қўйилди. СССРда кооперация ҳақида қонунга биноан ижроия комитет кооператив қонунчиликни бир неча марта ёки қўпол равишда бузсагина шундай қарор чиқариши мумкин. Ваҳоланки, юқорида айтилган кооперативда молия интизомини бузиш оз миқдорда бўлган ва биринчи марта огоҳлантирилган. Олмалиқ шаҳар прокурорининг норозилик хатига кўра шаҳар Совети ижроия комитетининг кооперативни беркитиш ҳақидаги қарори бекор қилинди.

Тўғри, маҳаллий Советлар кооперативлар устидан қатъий назорат ўрнатишлари керак. Лекин бу ишларнинг ҳаммаси қонунчиликка хилоф бўлмаслиги шарт.

Қонунчиликка биноан кооперативга меҳнат шартномаси билан кирувчилар, шунингдек, кооператив аъзоларининг сони ҳам халқ депутатлари маҳаллий Советлари томонидан белгиланади. Лекин бу қонунчилик кўп жойларда бузилмоқда. Масалан, Чирчиқдаги маиший хизмат кўрсатувчи «Радикал» кооперативи аъзолари 15 кишидан иборат. Лекин унга 70 га яқин киши жалб этилган, шартномалар қонун-қоидага биноан тузилмаган.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, кооперативлар асосан аҳоли эҳтиёжини қондиришга қаратилиши керак. Лекин баъзи жойларда корхоналар фаолияти билан боғланиб қолмоқда. Масалан, Ангрен шаҳридаги «Ясная поляна» кооперативи аҳолига хизмат қилиш учун тузилган бўлсада, корхоналар ҳамда хўжаликлар билан шартнома асосида қурилиш-монтаж ишларини бажаришга берилиб кетди. Чунки давлат корхоналари билан шартнома камташвишлироқ бўлади. Ваҳоланки, мазкур кооператив уставида 15 хил хизмат кўрсатиш белгиланган бўлиб, унинг 12 хили бевосита аҳоли хизматига қаратилган эди. Аслида эса умумий фойданинг 10,2 проценти миқдорида аҳолига хизмат қилинди. Ғалаба районидаги «Прогресс» кооперативи ҳам шахсий уйлар қуриш ҳамда ремонт қилиш ўрнига колхоз ва совхозларда капитал маблағларни ўзлаштиришга ўтиб кетдилар. Областдаги «Эстетика», «Металлист», «Уста», «Наш дом» кооперативлари ҳам шу алпозда иш тутишмоқда.

СССРда кооперация ҳақидаги қонунда кооператив аъзоларининг меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза қилишга алоҳида эътибор берилган. Лекин бу муҳим томонга диққат қилинмаяпти, қонунчилик бузилмоқда. Ҳатто айрим жойларда иш кунининг неча соатлиги, отпуска ва дам олиш кунлари тартиби ва бошқа шарт-шароитлар кўрсатилмайди. Ғалаба районидаги «Строитель» кооперативида иш кунини 12 соат қилиб белгилаш ва дам олиш куни бермаслик ҳақида қарор қабул қилинган. Бундай камчиликларни областимиздаги бошқа район ва шаҳарларда ҳам учратиш мумкин. Халқ депутатлари маҳаллий Советлари, тегишли органлар қонунчиликнинг бундай бузилишига қарши кескин курашишлари лозим.

АДЛИЯ МАВЗУИДА

Ҳисоб-китоб ишларида ҳам қонун-қоидалар бузилмоқда. Жуда кўп кооперативларда ҳисоб-китоб ишлари бу ишни билмайдиган одамларга топшириб қўйилмоқда. Натижада, кооператив Устави, молия интизоми бузилмоқда, олинган даромадлар беркитилмоқда. Масалан, Янгийўл шаҳридаги оби-нон кооперативида фойда қилинган 157 минг сўм беркитилган ва давлатга 25 минг сўмдан кўп даромад солиғи тўланмаган. Кооператив раиси Т. Кимсанов ўз мансабидан фойдаланиб номига бир одамни расмийлаштириб қўйиб, қонунга хилоф равишда 600 сўмни киссасига урган. Касса китобига ўзгартишлар киритавериш бу ерда одат тусига кириб қолган. Кооперативда юз берган бундай қўпол молиявий камчиликлар учун кооператив беркитиб қўйилди ва материаллар текширув органларига топширилди. Яна бир бор таъкид қиламизки, бухгалтерия ҳисоб-китобларининг қонниқарсиз аҳволи кўпгина кооперативлар фаолиятини тўхтатиб қўйишга сабабчи бўлмоқда. Яна бир мисол. Калинин районидаги техника хизмати станцияси ҳузуридаги «Луч» кооперативи вулканизация ҳамда қайта тикланган автомашиналарни сотиш билан шуғулланар эди. Текширув натижалари шуни кўрсатдики, сотилган автомашиналар ҳисоб-китоб қилинмаган, тушган пуллар эса давлат банкига топширилмаган. Тушум ва кирим касса ордерлари ҳисоб-китоби олиб борилмаган, даромад солиғи тўланмаган. Шу сабабларга кўра, халқ депутатлари Калинин район Совети ижроия комитетининг 1988 йил декабрь ойидаги қарорига биноан мазкур кооператив беркитилди.

Минг афсуски, давлат кооперативларни ривожлантиришга ҳар томонлама ёрдам бераётган, маблағлар ажратаётган бир пайтда айрим шахслар олинган ссудаларни талон-торож қилиш билан шуғулланмоқдалар. Чиноз районида гўшт маҳсулотлари тайёрлашга мўлжалланган «Рассвет» кооперативининг раиси А. Абиев 42 минг сўм ссудани олиб кооператив ташкил этиш ўрнига Сирдарё областига бориб аҳолидан арзон нархда 50 тоннадан кўп қовунни сотиб олиб, Озарбайжонга жўнаб қолган. Мазкур иш юзасидан жиноий иш қўзғатилди. Ўтган йили Коммунистик районида «Грибной» кооперативи ташкил этилган эди. Унинг раиси В. Соломин 25,5 минг пулни қурилиш ва ускуналарни сотиб олиш учун олиб, кўздан ғойиб бўлган. Ҳозирча қидириш ишлари кетмоқда. Ангрендаги «Добрая услуга» кооперативининг собиқ раиси Т. Трофимов эса олинган ссудадан 5 мингини уриб қолган. Унинг устидан ҳам жиноий иш қўзғатилди. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Шунинг учун ҳам халқ депутатлари маҳаллий Советлари, молия органлари ва бошқа тегишли ташкилотлар давлатдан қарз олувчилар ҳақиқатан муносиб кишиларми, йўқми, бу ҳақда ҳам пухта ўйлаб иш тутсалар мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Умумий овқатланиш корхоналарини ташкил этиш, улар ишини уюштиришда ҳам қатор камчиликларга йўл қўйилмоқда. Халқимизда эл соғлиги — юрт бойлиги деган гап бор. Ана шу доно нақлга риоя қилган ҳолда иш тутсак, ёмон бўлмайди. Шундай ҳолларни ҳам кўриш мумкинки, айрим умумий овқатланиш шахобчалари санитария-эпидемиология станциясининг рухсатисиз очилмоқда ва ишламоқда. Баъзи жойларда овқатларни тайёрлаш қоидалари ва технологияси қўпол равишда бузиляпти. Ювиш ва дезинфекция воситалари етишмайди. Ўз вақтида медицина кўриклари ўтказилмайди. Масалан, Янгийўл шаҳридаги «Шашличная», «Темп» кооперативлари текширилганда, гўштда ветеринария назоратининг белгиси йўқлиги аниқланди. Бу умуман кечирилмайдиган ҳолдир. Бундай иш тутиш хавфли. Юқумли касалликларни кўпайтириш мумкин.

Яна шу нарсани билдириб ўтиш керакки, СССР Министрлар Советининг айрим турдаги кооперативлар фаолиятини мутаносиблаш ҳақидаги қарорига асосан баъзи жойларда видео маҳсулотларни прокатга бериш ва намойиш қилиш таъқиқланмоқда. Бизнинг областимизда ҳам бу борада ишлар олиб бориляпти. Масалан, Олмалиқ шаҳар Совети ижроия комитети шундай ўнта кооператив ишини чеклаб қўйди.

Маълумки, қоида бузилиши ҳақидаги материаллар маҳаллий Советлар ижроия комитети ҳузуридаги маъмурий комиссияларга жўнатилади. Лекин баъзи жойларда материалларни кўриб чиқишда муддатлари ўтказиб юбориляпти. Шунингдек, жарималар солишда ҳам камчиликларга йўл қўйилмоқда.

Шуни айтиш керакки, кооператив ҳаракати бизда эндигина йўлга қўйилмоқда. Ҳозирча тажриба етишмайди. Лекин биз кооперативни социалистик жамиятни ривожлантиришда муҳим звено эканлигини ҳис этиб турибмиз. Шунинг учун унинг истиқболи учун курашишимиз, шу билан бирга қонунчиликнинг бузилмаслигини таъминлашимиз зарур бўлади.

А. МАННОНОВ,
Тошкент область прокурори, юстиция катта маслаҳатчиси.

Тошкент—Деҳли:

ҲАВО ЙЎЛИ

Кунн кеча Ҳиндистон пойтахти билан Ўзбекистон пойтахти ўртасида бевосита «Тошкент—Деҳли» доимий ҳаво маршрути очилди. Бу Ҳиндистоннинг «Эйр Индия» авиакомпанияси билан аэрофлотнинг биргаликда амалга оширган ишидир. 18 февраль куни Тошкент аэропортида Деҳлидан учиб келган «Ил—62» совет лайнерини кутиб олишга бағишланган тантанали маросим бўлди. Кутиб олиш маросимида республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари П. М. Абдураҳмонов, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри С. О. Азимов, Ҳиндистон республикасининг Тошкентдаги Бош консули Йогендра Кумар, Ўрта Осиёнинг барча республикалари ва Қозоғистондан келган меҳмонлар иштирок этдилар.

Янги маршрутда йўловчиларга Совет ва Ҳинд бортпроводниклари қўшма бригадаси хизмат қилади. Дастлабки рейсда Ўзбекистон олий ўқув юртларида таълим олаётган ҳинд студентлари, республикамизда бир неча меҳмонхона қуришда қатнашаётган бинокорлар келдилар. Орадан бир неча соат ўтгач, самолёт Тошкент аэропортидан дўст мамлакат пойтахти томон парвоз қилди. Унда Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари ҳукумат аъзолари, совет органлари, жамоат ва ташқи иқтисодий ташкилотларнинг вакиллари бор эди. Улар Ҳиндистон республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Трилоки Натх Кауль таклифи билан Ҳиндистонга учиб кетдилар. Пассажирлар орасида саёҳатчилар ҳам оз эмас.

— Аэрофлот бизнинг азалдан ишончли шеригимиз, — дейди «Эйр индия» компаниясининг Тошкентдаги бош вакили Рамачандран. — Ҳаво кўприги 20 йилдан кўпроқ вақтдан буён Москвани Деҳли ва Бомбей билан боғлаб турибди. Деҳлидан Тошкентга янги авиация йўлининг ташкил этилиши — халқларимиз ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар ривожланаётганлигининг далилидир. Ўрта Осиё республикалари билан Ҳиндистоннинг ўзаро манфаатли ҳамкорлиги кенгаймоқда. Ҳиндистон фирмалари Тошкент, Бухоро, Самарқандда меҳмонхоналар қурмоқда. Фарғона водийсида велосипед ишлаб чиқарувчи муштарак завод барпо этиш ҳақида музокара олиб борилмоқда. Ҳиндистоннинг савдо-саноат доиралари электроника, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш соҳасида Ўзбекистон фирмалари билан ҳамкорлик қилишга қизиқмоқдалар.

(ЎзТАГ мухбири).

Суратларда: Тошкент — Деҳли доимий ҳаво маршрутининг биринчи рейсидан лавҳалар.

А. МАЛЬЦЕВ фотолари.

ТАЖРИБА АЛМАШДИЛАР

Халқ депутатлари область Совети ижроия комитети мажлислар залида давлат айбловчиларининг илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди. Унда Тошкент Давлат университети юридик факультети кафедра мудири, юридик фанлар доктори Г. Саркисянц, шу факультет доценти А. Давлетов, Тошкент область суди раисининг ўринбосари С. Юсупов, Ҳ. Сулаймонова номли суд-экспертизаси институти илмий ходими, юридик фанлари кандидати В. Вальдман, ички ишлар министрлиги Тошкент область тергов бўлими бошлиғи Т. Айдаров, область прокуратураси судларда жиноят ишларини кўришни назорат қилиш бўлимининг бошлиғи Б. Пўлатов ва бошқа ҳуқуқшунослар докладлар билан чиқдилар. Нотиқлар социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш, жамоат тартибини муҳофаза қилиш, жиноятчиликка қарши курашда прокурорлик назоратини янада яхшилаш, суд жараёни олдидан прокурорнинг тайёргарлиги, совет қонунларини ташвиқот қилишда суд минбаридан, суд экспертизасининг имкониятларидан кенг фойдаланиш ва бошқа муҳим масалалар юзасидан кенг мушоҳада юритдилар, таклиф ва мулоҳазаларини ўртага ташладилар, тажриба алмашдилар.

Илмий-амалий конференцияга Тошкент область прокурори А. Маннонов якун ясади.

Б. СОЛИҲОВ.

Февзи Аппазович АППАЗОВ

1989 йил 19 февралда, 57 ёшида узоқ давом этган оғир касалликдан сўнг Тошкент область агросаноат комитети раисининг ўринбосари Февзи Аппазович Аппазов вафот этди.

Ф. А. Аппазов 1932 йил 25 сентябрда Қрим область Симферополь районі Кўеш қишлоғида туғилди. У ўзининг меҳнат фаолиятини 1952 йилда Самарқанд область машина-йўл станциясида грейдерчиликдан бошлади. Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтини тугатганидан сўнг Сурхондарё область қишлоқ хўжалиги бошқармаси Шўрчи МТСида бош зоотехник, Қашқадарё область давлат наслчилик станцияси директори, Тошкент область давлат наслчилик корхонаси директори, Оҳангарон районидаги «ВЛКСМ 50 йиллиги» номли совхоз саноат комплекси директори, Тошкент область қишлоқ хўжалиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, бошлиғи, 1986 йил февралдан эса Тошкент область агросаноат комитети раисининг ўринбосари бўлиб ишлади. Қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати. Унинг меҳнат хизматлари Меҳнат Қизил Байроқ ва «Ҳурмат Белгиси» орденлари, В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги муносабати билан «Шавкатли меҳнати учун» юбилей медали, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан тақдирланган.

Февзи Аппазович Аппазовнинг хотираси қалбларимизда абадий сақланади.

БИР ГРУППА ЎРТОҚЛАРИ.

ҲАВАСКОРЛАР ЧИМКЕНТДА

✦ Айни кунларда Чимкент областида Тошкент области маданият кулларининг кунлари муваффақиятли ўтяпти. Унда Қибрайдаги район маданият уйи бадиий ҳаваскорлик коллективлари ҳам актив иштирок этмоқда. «Шалола» миллий рақслар ансамбли аъзолари Ленин номидаги Навоий колхози меҳмони бўлдилар. Уларнинг ҳар бир чиқишларини меҳнаткашлар илиқ кутиб олишди.

✦ ✦ ✦

САЙЛОВЧИЛАР УЧУН КОНЦЕРТ

✦ Орджоникидзе район маданият ходимлари бадиий агитация бригадаси ташкил этиб, сайлов участкаларида концертлар уюштирмоқда. Ҳозирча «Кизил Ўзбекистон» колхозининг «Дўстлик» тарона» ансамбли, «Қибрай» совхозининг фольклор-этнографик ансамбли янгида 165/165 сайлов участкасида концерт намойиш этишди. Февраль охиригача яна бир неча ана шундай концертлар берилади.

Р. ИНОҒОМОВА.

✦ ✦ ✦

70030 СЧЁТИГА

✦ Тожикистон ССРда зилзиладан зарар кўрганларга Оққўрғон район аҳли ҳам ёрдам кўрсатмоқда. Улар орасида янка тартибда маблағ ўтказаётганлар ҳам оз эмас. Хусусан, С. Абдужабборов оиласи ўз бюджетидан 100 сўм пул берди.

Т. ТОЖИБОЕВ.

✦ Тошкентдаги тажриба-механика экскаватор ремонти заводи коллективи 7000 сўм зилзиладан зарар кўрган тожикистонлик биродарларимизга дўстона ёрдам кўрсатиш мақсадида бир нечта кўчма вагон, эҳтиёт қисмлари, шининглар, 16000 сўм пул маблағ ажратдилар.

У. МУҲАМЕДОВ.

• РЕДАКЦИЯГА ХАТ •

КЎЧИРМАКАШЛИК— ЎҒРИЛИК ЭМАСМИ?

ҲАР БИР соҳада бўлганидек, адабиёт, санъат ва илм-фан тараққиёти учун ўзининг бутун умрини, бор куч-ғайрати ва билимини сарфлаётган заҳматкашлар — фидойи инсонлар борлигини биламиз. Шу бобдан ижодкор зиёлилар ўртасида Маннон Уйғур, Тошхўжа Хўжаев, М. Шайхзода, М. Исмоилий, Ҳоди Зариф сингари санъаткор, шоир ва етук олимларнинг номи ҳамиша фахр ва ғурур билан тилга олинади. Лекин шундай тоифадаги шахслар ҳам борки, улар бировларнинг машаққатли меҳнати туфайли яратилган бой хазинага эга чиқиб, тайёрга айёрлик қилишга интиладилар, аксар ҳолларда кўзлаган мақсадларига эришадилар ҳам. Лўнда қилиб айтадиган бўлсак, бундай кишилар одамларнинг мол-мулкини эмас, балки уларнинг тафаккури яратган фикрларни, гоялари ва ижодини, илмий изланишларини ўзлаштирадилар.

Яқинда мен ана шундай бир кўчирмачига дуч келиб, унинг қилмишларидан ёқа ушладим. Мазкур «фаолият» ўтган йилнинг июль ойида мақол коллективида махсус муҳокама қилинган бу шахс Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти фольклор бўлими мудири, институт партия ташкилотининг секретари, филология фанлари доктори Тўра Мирзаев эди. Унинг кўчирмачилигини исботлаш учун фактларга мурожаат қилишнинг ўзи кифоя. Мазкур фактларни 1970 йилда «Фан» нашриётида чоп этилган «Ўзбек совет фольклори масалалари»нинг 1 китоби (унда қатор авторларнинг мақолалари, жумладан, профессор Ҳоди Зарифнинг салмоқли мақоласи берилган) билан Ҳ. Раззоқов, Т. Мирзаев, О. Собиров ва К. Имомовлардан иборат авторлар коллективи томонидан нашрга тайёрланган ҳамда 1980 йилда «Ўқитувчи» нашриётида чоп этилган «Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди» китобидан келтирамиз.

Профессор Ҳ. Зариф ёзади: «Фольклорни ўрганиш унга нисбатан фақат илмий мақсадларда ёндошилганликни кузатиш билангина чекланмайди». («Ўзбек совет фольклори масалалари» 1-китоб, 220-бет).

Тўра Мирзаев ёзади: «Фольклорни ўрганиш унга нисбатан фақат илмий мақсадларда ёндошилганликни кузатиш билангина чекланмайди...» («Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди». 20-бет).

Ҳоди Зариф ёзади: «Номаълум авторлар томонидан тузилган бу асарлар нусха кўчириш орқали ва XIX асрнинг 2-ярмидан бошлаб тошографик ва литографик йўл билан кенг тарқалди. Масалан, «Гўрўғли» туркумининг бош қисмидан бўлган ва Авазга бағишланган бир неча ўзбек достонлари 1875 йилда Петропавловка деган татар қишлоғида бу асарлар нусха кўчириш орқали ва XIX асрнинг 2-ярмидан бошлаб тошографик ва литографик йўл билан кенг тарқалди. Масалан, «Гўрўғли» турнинг бош қисмидан бўлган ва Авазга бағишланган бир неча достон 1875 йилда Петропавловка деган татар қишлоғида Мулла Ҳасан Мирбобо ўғли томонидан кўчирилган ва 1880 йилда Қозонда «Ҳикояти Гўрўғли султон» номи билан нашр этилган эди. Шундан кейин, бу китоб ўзгаритрилган ва қайта ишланган Қозонда бир неча марта Тошкент ва Когонда икки марта нашр қилинди. 1915—1917 йилларда Тошкент ва Когонда икки марта нашр этилди». (221-б).

Тўра Мирзаев ёзади: «Номаълум шахслар томонидан тузилган бу асарлар нусха кўчириш орқали ва XIX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб тошографик ва литографик йўл билан кенг тарқалган. Масалан, «Гўрўғли» туркумининг бош қисмидан бўлган ва Авазга бағишланган бир неча достон 1875 йилда Петропавловка деган татар қишлоғида Мулла Ҳасан Мирбобо ўғли томонидан кўчирилган ва 1880 йилда Қозонда «Ҳикояти Гўрўғли Султон» номи билан нашр этилган эди. Шундан кейин бир неча марта Қозонда, 1915—1917 йилларда Тошкент ва Когонда нашр этилди». (25-бет).

Ҳоди Зариф ёзади: «Умуман олганда ўзбек билим ҳаётини тўплаган фольклор материалларидан жуда оз қисмигина эълон қилинган» (228-бет).

Тўра Мирзаев ёзади: «Умуман олганда ўзбек билим ҳаётини тўплаган материаллардан жуда оз қисми эълон қилинган ва бизгача етиб келган». (27-бет).

Ҳоди Зариф ёзади: «Ўзбекистон Совет Социалистик республикасининг ташкил топиши, республика халқ хўжалиги, маданияти ва санъатининг тараққиёти билан боғлиқ, умуман фанга, жумладан, халқ оғзаки бадиий ижодига алоҳида эътибор берилди. Бунига янгиз кузатиш учун собиқ олиб Ўзбекистон ССР Халқ маориф комиссарлиги ўзбек халқининг тарихи, этнографияси, тили ва адабиётини ўрганиш ишларини ташкил қилиш ва унга илмий раҳбарлик қилишни уюштириш мақсадида 1925 йилда Ўзбекистонни ўрганиш комитети тузилди. Комитет ўз ишини амалда Ғ. О. Юнусов раислигида шу йилнинг июнь ойида бошлади» (230-бет).

Тўра Мирзаев ёзади: «Ўзбекистон Совет Социалистик республикаси ташкил этилгандан кейин ўзбек халқ ижодини ўрганишга алоҳида эътибор берилди. Шу мақсадда Ўзбекистон ССР Халқ маориф комиссариати илмий маркази ҳузурида ўзбекларни ўрганиш комитети ташкил этди. Комитет ўз фаолиятини Ғ. О. Юнусов раислигида 1925 йилнинг июнь ойида бошлади. (27-бет).

Ҳоди Зариф ёзади: «Бунда РКП(б) Марказий Комитетининг «Партиянинг бадиий адабиёт соҳасидаги сиёсати тўғрисида» деган 1925 йил 18 июль резолюцияси жуда катта роль ўйнади». (230-бет).

Тўра Мирзаев ёзади: «Бунда РКП(б) Марказий Комитетининг «Партиянинг бадиий адабиёт соҳасидаги сиёсати тўғрисида» 1925 йил 18 июль резолюцияси жуда ҳам аҳамиятга эга бўлди». (27-бет).

Келтираверсак далиллар талайгина. Шу ўринда бир нарсага ҳайронман: нима учун биз илмий-ижодий соҳалардаги бундай ўғриликларга бефарқ қараймиз? Менимча, бунинг сабаби шуки, бундайларнинг «ҳунари» йиллар давомида ривожланган, саъй-ҳаракатлари никобланган бўлиб, улар бошқа ўғриликлардек кўзга ташланиб турувермайдилар. Бундай ўғриларнинг қидирув топиш учун уларнинг «меҳнат маҳсуллари» билан жуда яқиндан танишмоқ керак. Лекин кўпчилик бу ишни ортиқча бир меҳнат деб билиб, шуғулланишни ўзига эп кўрмайди. Худди мана шу иштимоий лоқайдлик кўчирмачиларнинг, кўчирмачилар фойдаланиб юрадилар. Вахолланки, бизнинг бу хилдаги ўғриликлардан кўз юмиб яшашга ҳаққимиз йўқ!

Д. АБДУРАҲМОНОВ.

РЕДАКЦИЯДАН: Биз Д. Абдураҳмоновнинг аниқ фактларга асосланган мактубини эълон қилиш билан таниқли фольклоршунос Т. Мирзаевнинг ўзбек халқ оғзаки ижодини тўплаш ва тарғиб этишдаги катта хизматларини инкор этмоқчи эмасмиз. Аммо ҳақиқатдан кўз юмиб бўлмайди. Олқоралик давр ҳар қандай соҳада эркин фикрлаш ва танқид қилиш учун кенг имконият туғдирилаётган бир шароитда мазкур мақолага Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институти маъмурияти, ҳолаверса, Т. Мирзаев ўз муносабатларини билдиради деган фикрдамиз.

ПИЁДА 9 МИНГ КИЛОМЕТР

● Мишель Рамурасата Мадагаскар бўйлаб саёҳати пайтида тўрт жуфт оёқ кийимини адо қилибди. Бу «буюк орол»нинг тоғли ва тропик ўрмонларида, водийларида 5 ой 25 кун кезиб чиққан Мишель пиёда 9 минг километр йўл босибди. Бу жасоратли саёҳатчининг шу билан учинчи экспедициясидир. 1976 йили биринчи бор у спортчи оролни пиёда 8 ой 15 кунда кезиб чиққан бўлса, 1983 йили 7 ой 3 кун сарфлаган. Мана, энди у яна ўз рекордини янгилади. Кўпкунлик марафондан кейин саёҳатчи уч килограммга озган бўлса-да, яхши формасини сақлаб қолган. Унинг кундалик емиши гуруч ва бор-йўғи 4 литр сувдан иборат бўлган.

ОФИЦИАНТ-РОБОТЛАР

● Қувноқ куйни хиргойи қилганча столга яқинлашган официант хўрандага кофе таклиф қилади... Мижозга ўта эътиборлилиги билан шуҳрат қозонган хизмат кўрсатиш соҳасидагилар учун бу бир оддий ҳол бўлиб туюлиши мумкин... фақат сизга кофе таклиф қилиб, тепангизда турган, танишни кандай оладиган хушсурат йигит эмас, балки ... аниқда ундан оддий электромеханика ҳосиласи. Бу куй-қўшиқларни хиргойи қилиб илдирадиган официант роботлигини ҳисобга олмаганда, албатта.

Куруме шаҳридаги саноатни ривожлантириш маркази меҳмонларига хизмат кўрсатаётган робот-официантларни яратувчиларнинг гувоҳлик беришларича улардаги «санъатга бўлган ҳавас» бу фақат қўшимча холос. Энг асосийси, бу ақлли машиналар ҳамкасблари бўлган одамларга нисбатан анча кўп иш бажаришни, бирйўла 60 та пиёла сандиқчани патнисни кўтариб олганча зал бўйлаб сол хизмат қилишлари мумкин.

Уларнинг ажойиб қобилиятини тан олган марказ раҳбарлари дарҳол роботлар доимий ишга қабул қилинган экан. Эндиликда, бу ажойиб электрон хизмати кимни муносиб ном топа олиш учун кўплаб конкурс эълон қилинибди.

Редактор Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ИДОРАСИ

23 ФЕВРАЛДА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ ШАҲАРЛАРИ ВА РАЙОНЛАРИДА «СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИНИНГ ҚУДРАТЛИ ҚАЛҚОНИ» шиори остида

ТЕМАТИК ҲУЖЖАТЛИ ВА БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР НАМОЙИШИНИ ЎТКАЗАДИ

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

Олмалиқ шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатри — Тинч океанидаги дозор. Ватанга — жанговар шон-шараф.

Ангрен шаҳри, «ДРУЖБА» кинотеатри — Матонат сўқмоқларида. Май ойида чақирилсин.

Янгиобод шаҳри, «РАДУГА» кинотеатри — Енгиб ўтиш. Ўзига хос чегара.

Бекобод шаҳри, «ЮБИЛЕЙ» кинотеатри — Биз — денгиз пиёдаларимиз. Матонат чўққиси.

Янгийўл шаҳри, «ПОБЕДА» кинотеатри — Комиссар авлоди. Тўққизинчи застава.

Қибрай посёлкаси, «СОЮЗ» кинотеатри — Ватан чегараси. Брест.

Ғазалкент шаҳри, «БУСТОН» кинотеатри — Эртанги жангчи — пухта чиниқсин. Эсдан чиқарма.

Чирчиқ шаҳри, «НАВОИЙ» кинотеатри — Биз чегара билан хайрлашмаймиз. Сергей, армияга хизматга кетаяпман.

Тўйтепа шаҳри, «ВЛКСМ 40 ЙИЛЛИГИ» кинотеатри — Ватанни ҳимоя қилишга шайлан. Бу ўша йигит.

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Ангрен шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатри — Буйрук: ўт очилмасин.

Бекобод шаҳри, «ЮБИЛЕЙ» кинотеатри — Маршал Конев ҳақида повесть.

Зафар посёлкаси, «НОДИРА» кинотеатри — Маршал Рокоссовский.

Олмалиқ шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатри — Ҳужум.

Оҳангарон шаҳри, «ВОСХОД» кинотеатри — Ҳарбий дала романи.

Янгиобод шаҳри, «РАДУГА» кинотеатри — Метин дала.

Тўйтепа шаҳри, «ВЛКСМ 40 ЙИЛЛИГИ» кинотеатри — Мен сени ҳеч қачон унутмайман.

Наримонов шаҳри, «БОКУ» кинотеатри — «Разведкачилар».

Бўка шаҳри, «ОКТЯБРЬ 50 ЙИЛЛИГИ» кинотеатри — Мукофотлансин (ўлимидан сўнг).

Янгибозор посёлкаси, «ОКТЯБРЬ 50 ЙИЛЛИГИ» кинотеатри — Қарши зарба.

Пискент шаҳри, «ЎзССР 40 ЙИЛЛИГИ» кинотеатри — Денгиздан келган сигнал.

Чирчиқ шаҳри, «НАВОИЙ» кинотеатри — Қайтиш ҳақида унут.

Янгийўл шаҳри, «ПОБЕДА» кинотеатри — Осмондан ерга.

Орджоникидзе посёлкаси, «СОЮЗ» кинотеатри — Ўз йўналишидан юриб.

Солдатский шаҳри, Маданият уйи — Сомон йўлидаги учрашув.

Ғазалкент шаҳри, «БУСТОН» кинотеатри — Бозор майдонидаги аргамчи.

Оққўрғон шаҳри, «ЕШЛИК» кинотеатри — Ингитлар, ўлим йўқ.

Янгийўл шаҳри, «ПОБЕДА» кинотеатри — Сашка.

Келес шаҳри, «СПУТНИК» кинотеатри — Жанг олдидаги кириш сўз.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитети, область ижроия комитети, область агросаноат комитети область агросаноат комитети раисининг чорвачилик ишлари бўйича ўринбосари, 1960 йилдан буён КПСС аъзоси, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати

Февзи АППАЗОВнинг

вафот этганлигини қайғу билан маълум қилиб, марҳумнинг оиласи ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этадилар.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

Мусобақалар, учрашувлар

ҒАЛАБА БИЛАН БОШЛАШДИ

✦ ЎСМИРЛАР ўртасида футбол бўйича Саудия Арабистонида бошланган жаҳон чемпионатини совет футболчилари ғалаба билан бошладилар. Улар Сурия командасини 3:1 ҳисобида мағлуб этишди. Терма команда сафида Тошкентлик пахтакорчи Миржалол Қосимов ҳам қатнашди.

ХОТИРА ТУРНИРИ

✦ БУГУН республикамиз стадионларида «Пахтакор» командаси собиқ ўйинчилари хотирасига бағишлаб ўтказилаётган навбатдаги анъанавий турнир старт олади. Бунда асосан иккинчи лига мастерлари командалари иштирок этади. Тошкент области стадионларида ўтказилган ўйинларнинг иккинчи группасида СССР кариар терма командаси ўйинчилари ҳам қатнашади. Голиб «Пахтакор» командаси собиқ ўйинчилари ҳалокатга учраган кун — 11 августда аниқланади.

ТЕРМА КОМАНДА САФИДА

✦ ГОЛЛАНДИЯНИНГ Гаага шаҳрида енгил атлетикачиларнинг Европа ёпиқ чемпионати бўлиб ўтди. Мамлакат терма командаси сафида қатнашган тошкентлик Марина Шмонина 400 метрга югуришда иккинчи ўринни эгаллаб, кумуш совриндор бўлди.

ТОШКЕНТЛИКЛАР БИРИНЧИ

✦ МИТРОФАНОВ номидаги сув спорти саройида ўсмирлар ўртасида ватерпол бўйича ўтказилган Ўзбекистон биринчилиги нихоясига етди. Саккиз команда иштирокида бўлиб ўтган якунловчи бирнинчи ўйинларнинг натижаларига кўра ғолибликни Тошкент шаҳри командаси қўлга киритди. Тошкент шаҳри терма командаси ўйинчилари ҳам республика командасининг иккинчи, самарқандликлар учинчи бўлишди.

ҚИЛИЧБОЗЛАР БОШЛАБ БЕРИШДИ

✦ ЁШЛАР ўртасида республика IV спорт ўйинлари мусобақалари программасида 37 спорт тури киритилган. Қиличбозлар биринчи бўлиб ана шу мусобақаларни бошлаб беришди. Унда областлар 9 командаси иштирок этди. Мукофотли ўринни эгаллаганлар: Тошкент шаҳри, Тошкент области, Фарғона.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32.

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916. 325748; масул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750; БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; идеология — 325778; саноат капитал қурилиш ва транспорт — 325749; қишлоқ хўжалиги — 325647; совет қурилиши — 325733; адабиёт ва санъат — 325553; маданият — 325767; социал масалалар — 325556; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарвар — 325645; эълонлар бўлими — 325727.

Р. 11592. Б. 1548. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12